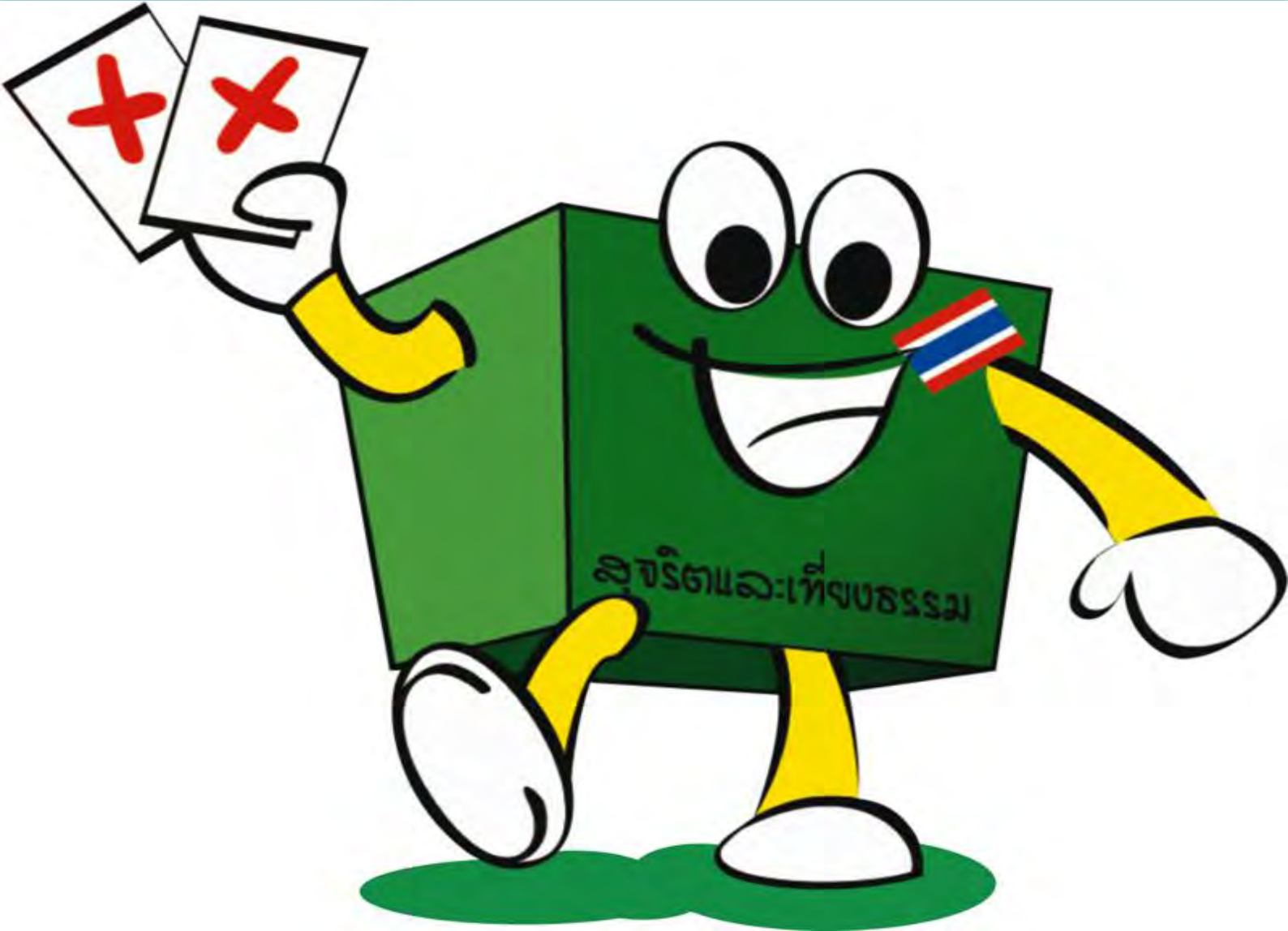

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 18 ฉบับที่ 199 เดือนมีนาคม 2562

- โครงการ “เตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ ใน พ.ศ. 2562”
- ปัจจัยการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- การนอนหลับเพียงพอกับสุขภาพกายและใจที่ดี

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 18 ฉบับที่ 199

ประจำเดือน มีนาคม 2562

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 0 2244 2067-8

โทรสาร 0 2244 2062

ที่ปรึกษา

นายคุณวุฒิ ตันตระกูล

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางอรรพรรณ พันธุ์เป็รื่อง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวปรียวรรณ

สุวรรณสุนย์

กองบรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์

ศิริวรรณ

นายสิริสุตร

กระแสน์สุนทร

นายจันทมร

สีหาบุญลี

นางสาวปิยะวรรณ

ปานโต

นางสาววิมลรักษ์

ศานติธรรม

นางสาวอัญชลิ

จวงจันทร์

นางสาววิจิตรา

ประยูรวงษ์

นางสาววิลาสิณี

ฉายรัตน์ตระกูล

ฝ่ายจัดพิมพ์

นางสาวธัญธิดา

หาเรือนศรี

นางณัฐชานันท์

หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์ัญญา

มากห้องไทร

นางสาวนวลละออง

พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 24 มีนาคม 2562 ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2562 ภายหลังจากเผยแพร่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 4 ฉบับมีผลใช้บังคับ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งภายในวันที่ 9 พฤษภาคม 2562

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับประจำเดือนมีนาคม 2562 ขอนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง จำนวน 2 คอลัมน์ คือ คอลัมน์รอบด้านงานสภา เป็นสรุปผลการดำเนิน **โครงการ “เตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ ใน พ.ศ. 2562”** ให้ทราบถึงระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ที่เรียกว่า ระบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งเป็นระบบที่จะให้คะแนนทุกคะแนนที่ประชาชนลงให้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความหมายไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า และคอลัมน์บทความวิจัย เรื่อง **พฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาแกร็บแท็กซี่ (GrabTaxi)** ให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครต่อการใช้บริการแกร็บแท็กซี่ จุดแข็งของการใช้บริการแอปพลิเคชัน และการแข่งขันกันในตลาดแอปพลิเคชันในการเรียกรถแท็กซี่ คอลัมน์งานวิจัยและพัฒนา เรื่องแรก **ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการของกรมคุมประพฤติ** เป็นการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่จะสามารถรองรับการให้บริการงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกับผู้กระทำผิดของประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนเพื่อสามารถปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรื่องที่สอง **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายเกี่ยวกับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: นัยสำหรับความเป็นอิสระทางการคลังและความรับผิดชอบ** จะทำให้เข้าใจต้นทุนและประโยชน์ที่ท้องถิ่นได้รับจากกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งระบบกำกับดูแลของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คอลัมน์บทความที่น่าสนใจ เรื่อง **การส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย** ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าไทยในแต่ละพื้นที่ของประเทศ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการค้าของประเทศต่อไป ปิดท้ายคอลัมน์รอบโลกวิจัย จะเป็นเรื่อง **การนอนหลับเพียงพอกับสุขภาพกายและใจที่ดี** เป็นผลการวิจัยเรื่องประโยชน์ของการนอนหลับที่เพียงพอคือ 7-8 ชั่วโมงต่อวัน ที่จะส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีและอายุยืน ตลอดจนความเสี่ยงกรณีนอนหลับที่ไม่เพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเกิดโรคเบาหวาน โรคอ้วน ระบบย่อยอาหารที่ผิดปกติ และความเครียดต่อโรคมะเร็ง

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับสาระความรู้จากบทความในคอลัมน์ต่าง ๆ ของเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ อนึ่ง ภาพปกในครั้งนี้ได้นำมาจาก http://sac.goldsmith.ac.th/external_newsblog.php?links=328 จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

โครงการ “เตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่
ใน พ.ศ. 2562”

1

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

บทความวิจัย

พฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร:
กรณีศึกษาแกร็บแท็กซี่ (GrabTaxi)

6

เรียบเรียงโดย วิลาสินี ฉายรัตน์ตระกูล

งานวิจัยและพัฒนา

ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการของกรมคุมประพฤติ

11

เรียบเรียงโดย สิทธิสร กระแสร์สุนทร

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายเกี่ยวกับการก่อกำเนิด

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: นัยสำหรับความเป็นอิสระทางการคลังและความรับผิดชอบ

18

เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์

บทความที่น่าสนใจ

การส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย

23

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

รอบโลกวิจัย

การนอนหลับเพียงพอกับสุขภาพกายและใจที่ดี

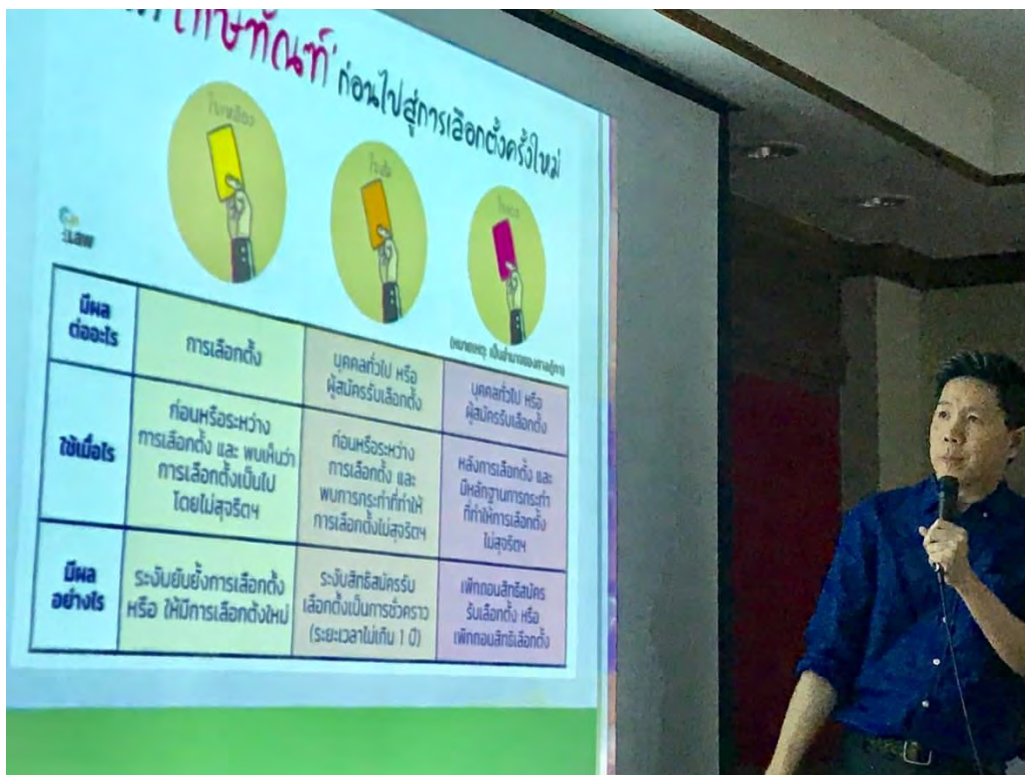
29

เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

รอบด้านงานสภา

โครงการ “เตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระบบใหม่ ใน พ.ศ. 2562”

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

ที่มา: คณะทำงานณรงค์ส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา และความโปร่งใสประจำสำนักวิชาการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 279 ได้บัญญัติว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงาน เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนด ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา (ก.ร.) จึงกำหนดให้มีประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาขึ้นเพื่อให้ข้าราชการรัฐสภาสามัญ พนักงานราชการ และลูกจ้างในส่วนราชการสังกัดรัฐสภายึดถือปฏิบัติไว้ โดยได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2554 และเพื่อให้เป็นไปตาม “มาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการรัฐสภา” ตามข้อ 4 และข้อ 10 กล่าวคือ

ข้อ 4 ข้าราชการรัฐสภาต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยยอมรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม รวมคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ตามระบอบ

ประชาธิปไตย อีกทั้งไม่ดำเนินการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ 10 ข้าราชการรัฐสภาต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม เป็นกลางทางการเมือง มีจิตให้บริการแก่สมาชิกรัฐสภา บุคคลในวงงานรัฐสภา และประชาชนด้วยอัธยาศัยไมตรี โดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมให้บริการอยู่เสมอ

ประกอบกับ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงข่าวเมื่อเดือนมีนาคม 2561 ว่าจะจัดการเลือกตั้งทั่วไปในต้นปี 2562 ดังนั้น คณะทำงานรณรงค์ส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ข้าราชการรัฐสภาและความโปร่งใสประจำสำนักวิชาการ ซึ่งเล็งเห็นถึงความสำคัญการเตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ รวมถึงตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการไม่ประพฤติตนให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีการจัดโครงการ “เตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ ใน พ.ศ. 2562” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการของสำนักวิชาการได้ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการไม่ประพฤติตนให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ขายสิทธิขายเสียงของตนเอง ดำรงตนให้เป็นกลางทางการเมือง ตลอดจนมีความเข้าใจรายละเอียดวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบใหม่ ภายใต้การดำเนินกิจกรรมใน 4 ด้านคือ 1) รณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า 2) รณรงค์ให้ไม่ขายสิทธิขายเสียงของตนเอง 3) รณรงค์ให้ดำรงตนให้เป็นกลางทางการเมือง และ 4) รณรงค์ให้มีความเข้าใจรายละเอียดวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบใหม่ ซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันที่ 18 มกราคม 2562 ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ ชั้น 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ 1) ข้าราชการสำนักวิชาการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นโดยพร้อมเพรียง 2) ข้าราชการสำนักวิชาการไม่ขายสิทธิขายเสียงของตนเอง 3) ข้าราชการสำนักวิชาการดำรงตนให้เป็นกลางทางการเมือง และ 4) ข้าราชการสำนักวิชาการมีความเข้าใจรายละเอียดวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบใหม่ โอกาสนี้รอบด้านงานสภาในฉบับนี้จึงนำเสนอองค์ความรู้จากกิจกรรมการรณรงค์ให้มีความเข้าใจในรายละเอียดวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบใหม่ ดังสรุปสาระสำคัญที่นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้คือ ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระบบการเลือกตั้ง และช่วงเวลาการลงคะแนนเสียง

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกทั้งหมด 500 คน แบ่งเป็นแบบแบ่งเขต 350 คน (1 คน : 1 เขต) และแบบบัญชีรายชื่อ 150 คน (นำคะแนนจากทุกเขตของแต่ละพรรคมาคำนวณหาจำนวน ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ) มีวาระ 4 ปี สมาชิกภาพเริ่มนับแต่วันเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้ง 1 ใบ สามารถเป็นคะแนนให้กับ ส.ส.แบบแบ่งเขต และ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เรียกว่า ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment System : MMA) เป็นระบบที่จะให้คะแนนทุกคะแนนที่ประชาชนลงให้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความหมายไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า จึงได้กำหนดหลักการใหม่ของระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. หลักคิดระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมกับประเทศไทยต้องประกอบด้วย 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง 2) ระบบการเลือกตั้งไม่ควรซับซ้อน ประชาชนที่เข้าใจง่าย 3) เพื่อเป็นการเคารพประชาชนที่ลงคะแนน จึงพยายามทำให้คะแนนเลือกตั้งที่ประชาชนลงให้ทุกคะแนนมีความหมายไม่ว่าจะลงคะแนนให้บุคคลใด คะแนนนั้นไม่ควรสูญเปล่า 4) เป็นระบบการเลือกตั้งที่ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง 5) เข้ากับบริบทหรือวิถีชีวิตของไทยโดยไม่ขัดกับหลักสากล จึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตใช้ระบบคะแนนนำเสียงข้างมาก และนำระบบสัดส่วนมาใช้ด้วยการคำนวณแบ่งสัดส่วนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยใช้บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตใบเดียว และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตได้เขตละ 1 คน โดยให้นำคะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของทุกคนมารวมเป็นคะแนนของพรรค และนำคะแนนของทุกพรรคการเมืองมารวมเป็นคะแนนทั้งประเทศ จากนั้นให้หาค่าเฉลี่ยคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคควรจะได้ต่อ 1 คน คือ นำคะแนนของทุกพรรคที่ได้รับเลือกตั้งทั้งประเทศหารด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด (500 คน) จากนั้นให้นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปหารจำนวนคะแนนที่แต่ละพรรคได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนที่แต่ละพรรคจะพึงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

2. ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจะต้องได้คะแนนเสียงมากกว่าคะแนนเสียงของประชาชนที่ไม่ประสงค์เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่มากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่ประสงค์เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ไม่ได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งที่คุหาเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นกลไกในการควบคุมพรรคการเมืองให้มีความรับผิดชอบในการพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม โดยกำหนดให้ประชาชนเป็นตัวชี้วัด

3. ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องเป็นผู้ที่พรรคการเมืองส่งสมัครรับเลือกตั้ง และจะสมัครรับเลือกตั้งกินหนึ่งเขตมิได้ และเมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เฉพาะกรณีที่ผู้สมัครตายหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และเป็นกรณีที่เปลี่ยนแปลงก่อนวันปิดการรับสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อและผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

4. การจัดบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ กำหนดให้เป็นบัญชีรายชื่อเดียวทั้งประเทศ เนื่องจากในระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมเป็นระบบที่ต้องใช้การคำนวณคะแนนทั้งประเทศ และจะต้องทำให้สัดส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อไม่กระจุกตัวเฉพาะภายในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดใหญ่ โดยต้องมีการกำหนดเงื่อนไขให้แต่ละบัญชีรายชื่อมีการจัดสรรให้บุคคลในรายชื่อของบัญชียุคนั้นมาจากทุกภูมิภาคในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้มีการกระจายตัวผู้แทนไปยังภูมิภาคต่าง ๆ

ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวนั้น จะทำให้ประชาชนเกิดความสนใจที่จะมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถใช้สิทธิได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อนและ

จะรู้สึกว่าจะแน่นอนทุกคะแนนมีความหมาย โดยผลการเลือกตั้งจะเป็นการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และจะมีผลต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วย ซึ่งกรณีนี้ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองจะได้นั้นจะขึ้นอยู่กับการจัดทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองว่าจะสามารถจูงใจให้ประชาชนเลือกพรรคการเมืองของตนได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องพิจารณาคณะสมบัติหรือจุดเด่นของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและพรรคการเมืองไปพร้อมกัน พรรคการเมืองจึงต้องสรรหาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในแต่ละเขตให้ตรงกับความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งการบริหารจัดการในการใช้บัตรเลือกตั้ง 1 ใบ จึงมีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าการใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ เช่นในอดีตจะทำให้บัตรเสียน้อยลง ตลอดจนประหยัดงบประมาณในการเลือกตั้ง

นอกจากนี้แล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 86 ได้กำหนดไว้ว่า ในวันเลือกตั้งให้เปิดการออกเสียงลงคะแนนตั้งแต่เวลา 8.00–17.00 นาฬิกา ซึ่งแต่เดิมตั้งแต่เวลา 8.00–15.00 นาฬิกา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งออกมาใช้สิทธิมากขึ้น หลังจากได้มีการเผยแพร่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงในราชกิจจานุเบกษา ทางคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้มีวาระการประชุมเพื่อพิจารณาภายหลังมีพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งที่ประชุมได้มีมติกำหนดวันอาทิตย์ที่ 24 มีนาคม 2562 เป็นวันเลือกตั้ง โดยกำหนดปฏิทินการเลือกตั้ง 2562 ดังนี้

23 มกราคม 2562 ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา (พ.ร.ฎ.) ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

24 มกราคม 2562 คณะกรรมการการเลือกตั้งออกประกาศกำหนดวันเลือกตั้ง วันรับสมัคร และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละเขต

28 มกราคม–19 กุมภาพันธ์ 2562 วันลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าและเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

4–8 กุมภาพันธ์ 2562 วันรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต และบัญชีรายชื่อพร้อมแจ้งรายชื่อนายกรัฐมนตรีในบัญชีของแต่ละพรรค

15 กุมภาพันธ์ 2562 คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัคร

4–16 มีนาคม 2562 วันลงคะแนนนอกราชอาณาจักร

17 มีนาคม 2562 วันลงคะแนนนอกเขตเลือกตั้ง (เลือกตั้งล่วงหน้า)

24 มีนาคม 2562 วันเลือกตั้งทั่วไป

9 พฤษภาคม 2562 วันสุดท้ายของการประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง

การใช้สิทธิลงคะแนนการเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะการเลือกตัวแทนของประชาชนให้ไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและเป็นรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชนในชาติ

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). สิทธิเลือกตั้งของชาวไทย. สืบค้น 29 มกราคม 2562 จาก www.kriengsak.com/note/115
- แดนชัย ไชวิเศษ. (2559). ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ : แบบจัดสรรปันส่วนผสม. สืบค้น 29 มกราคม 2562 จาก library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar-2559-2.pdf
- คณะกรรมการณรงค์ส่งเสริมปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาและความโปร่งใสประจำสำนักวิชาการ. (2562). โครงการ “เตรียมความพร้อมก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ ใน พ.ศ. 2562” [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ.
- เลือกตั้ง 2562: กกต. เคาะแล้ว เลือกตั้ง 24 มี.ค.. (26 มกราคม 2562). บีบีซีไทย. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-46955721>

บทความวิจัย

พฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาแกร็บแท็กซี่ (GrabTaxi)

เรียบเรียงโดย... วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล

Source: "GrabTaxi app on its way to Phuket" by Absolute Developments, (n.d.), Retrieved January 9, 2019 from <http://www.absolutetwinsands.com/en/grabtaxi-app-on-its-way-to-phuket/>

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือไปสู่สมาร์ทโฟน ได้เกิดนวัตกรรม “แอปพลิเคชัน” ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อใช้งานผ่านทางสมาร์ทโฟน เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ใช้งาน โดยสามารถเลือกดาวน์โหลดแอปพลิเคชันตามความต้องการใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น “Grab” หรือ “แอปพลิเคชันเรียกรถ” ซึ่งเปิดอย่างเป็นทางการในประเทศไทยเมื่อเดือนธันวาคม 2556 ภายใต้แนวคิดเช่นเดียวกับบริษัทแมในมาเลเซีย คือ มุ่งหวังที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถเรียกรถแท็กซี่ได้จากที่ใดก็ได้ผ่านทางหน้าจอสมาร์ทโฟน และช่วยลดระยะเวลาการวิ่งรถเปล่าเพื่อตามหาผู้โดยสารซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิง และมีค่าคอมมิชชั่นเพิ่มขึ้นจากการตอบรับผู้ใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันครบจำนวนรอบที่ทางบริษัทกำหนดไว้ โดยให้บริษัทเข้าไปเป็นพันธมิตรกับผู้ขับรถแท็กซี่แบบดั้งเดิม หรือ Traditional Taxi (สุราสีณี นาคเงินทอง, 2559) ปัจจุบัน Grab ได้รับความนิยมจากผู้บริการชาวไทยอย่างต่อเนื่อง โอกาสนี้จึงขอนำเสนอบทความวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาแกร็บแท็กซี่ (GrabTaxi)” ประกอบด้วยเนื้อหาด้านผลการศึกษเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครต่อการใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันแกร็บแท็กซี่ ปัญหาการให้บริการของรถแท็กซี่แบบดั้งเดิม จุดแข็งของการให้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ และการแข่งขันกันในตลาดแอปพลิเคชันให้บริการเรียกรถแท็กซี่ในปัจจุบัน

ณัฐพัชร นันทพัฒนสร้อย ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษากลยุทธ์การตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Marketing) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแกร็บแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการจำนวน 324 คน จาก 400 คน มีแอปพลิเคชันแกร็บแท็กซี่ในสมาร์ตโฟน ซึ่งส่วนใหญ่รู้จักแอปพลิเคชันดังกล่าวจากเว็บไซต์ สื่อออนไลน์ สื่อโฆษณาอื่น ๆ และคำแนะนำจากครอบครัวและคนรู้จัก 2) พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการแกร็บแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการอยู่ที่ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้งอยู่ที่ 80-150 บาท วันที่ใช้บริการมากที่สุดคือวันเสาร์ ช่วงเวลาที่ใช้บริการคือ 09.01-12.00 นาฬิกา โดยมีวัตถุประสงค์ของการใช้บริการคือการเดินทางไปท่องเที่ยว 3) สาเหตุที่ผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานครเลือกใช้บริการแกร็บแท็กซี่เนื่องจากผู้ใช้บริการสามารถเรียกใช้บริการรถผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนได้จากทุกที่ โดยแอปพลิเคชันดังกล่าวจะคำนวณค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การแสดงผลพิกัดปัจจุบันของรถที่ผู้ใช้บริการเลือกใช้ ทำให้คาดคะเนเวลาที่รถจะเดินทางมาถึงได้ และการแสดงชื่อ-นามสกุล รูปภาพ และประวัติของผู้ขับขี่ซึ่งทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกปลอดภัยในการใช้บริการ 4) การตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Marketing) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมการให้บริการของผู้ให้บริการผ่านช่องทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการจากทุกที่และทุกเวลา ดังนั้นผู้ทำการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ช่องทางการตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ของแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ ดังนี้ 1) ธุรกิจ/องค์กรการขนส่ง ควรคำนึงถึงจุดเด่นของการตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีความไวและเข้าใจง่าย ซึ่งผู้รับข้อมูลข่าวสารสามารถนำไปแชร์ต่อกันได้ง่าย 2) ข้อความสั้น (SMS) และ ข้อความผ่านโมบายแอปพลิเคชัน (Mobile Application) เป็นช่องทางการตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการแกร็บแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมากกว่าข้อความมัลติมีเดีย (MMS) ข้อความข่าวสารจากสถานีฐาน (Cell Broadcasting) และข้อความเสียงและภาพเคลื่อนไหว (Mobile TV/Video) เนื่องจากข้อความสั้นทำให้ผู้ใช้บริการเข้าใจข้อมูลและวิธีการใช้งานแอปพลิเคชันแกร็บแท็กซี่ได้โดยง่าย และข้อความผ่านโมบายแอปพลิเคชันทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกพึงพอใจที่สามารถใช้บริการแอปพลิเคชันดังกล่าวผ่านทางสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตได้

พงศกร วัฒนสำอาง ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้แอปพลิเคชันแท็กซี่” พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการจำนวน 384 คน จาก 400 คน เป็นผู้ที่เคยใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ผ่านสมาร์ตโฟนในเขตกรุงเทพมหานคร 2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการส่วนใหญ่นิยมใช้บริการในวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 229 คน นิยมใช้บริการในช่วงเวลา 12.01-16.00 น. จำนวน 125 คน มีผู้ร่วมเดินทางจำนวน 1-2 คน จำนวน 249 คน ใช้บริการ 2 ครั้ง/เดือน จำนวน 99 คน เรียกใช้บริการแท็กซี่ผ่านแกร็บแท็กซี่ จำนวน 228 คน นิยมใช้แท็กซี่เดินทางไปห้างสรรพสินค้า จำนวน 176 คน และมีค่าใช้จ่ายบริการแท็กซี่ต่อครั้งอยู่ที่ 101-200 บาท จำนวน 151 คน 3) สาเหตุที่ผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานครเลือกใช้บริการแกร็บแท็กซี่ เนื่องจากผู้ใช้บริการมีความสะดวกในการเรียกใช้บริการรถผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนได้จากทุกที่ตลอดเวลาซึ่งแอปพลิเคชันดังกล่าวมีขั้นตอนการใช้งานและหน้าจอการแสดงผลที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน มีความรู้สึกปลอดภัยในการใช้บริการเนื่องจากแอปพลิเคชันจะแสดงข้อมูลของผู้ขับขี่และให้ผู้ใช้บริการให้คะแนนการเดินทางเมื่อเดินทางถึงที่หมายแล้วเพื่อนำไปปรับปรุงการให้บริการ มีความสนใจค่าเฉลี่ยต่ำสุดของค่าเรียกใช้บริการรถผ่านแอปพลิเคชัน มีบริการอื่นที่นอกเหนือไปจากการบริการ

เรียกรถให้เลือกใช้ และบริษัทแกร็บมีการพัฒนาเวอร์ชันของแอปพลิเคชันให้ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ผู้ทำการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้แอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ ดังนี้ 1) การศึกษาปัจจัยอื่นที่มีผลต่อพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้แอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ปัจจัยด้านค่านิยม และปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสังคม 2) การศึกษาความคาดหวังต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันแท็กซี่ของผู้ใช้บริการทั้งในเขตและนอกเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ธุรกิจ/องค์กรการขนส่งนำไปปรับปรุงการให้บริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการให้มากขึ้น

พุทธชาติ สมพันธ์สาทิพย์ ทำการศึกษาเรื่อง “ความคาดหวัง ทศนคติ และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริการจำนวน 233 คน จาก 400 คน ใช้แอปพลิเคชันแกร็บแท็กซี่ในการเรียกรถแท็กซี่ 2) ความคาดหวังและทัศนคติของผู้ใช้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ แอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีการประชาสัมพันธ์การขายผ่านทางสื่อโฆษณาและสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีความรวดเร็วในการตอบรับการเรียกใช้บริการจากผู้บริการ มีราคาเหมาะสมต่อการใช้บริการ 3) ความไว้วางใจของผู้ใช้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บริการใหญ่จากกลุ่มตัวอย่างให้ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการของแอปพลิเคชันดังกล่าวว่ามีระบบการให้บริการ การให้คำแนะนำ และการแก้ปัญหาของผู้ใช้บริการได้ ผู้ทำการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับธุรกิจ/ หน่วยงาน/ องค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับแอปพลิเคชันในการเรียกรถแท็กซี่ ใจความว่า สิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร คือ คุณภาพในการใช้บริการ ถ้าผู้ประกอบการแอปพลิเคชันให้ความสำคัญกับคุณภาพการให้บริการ อาทิ ความเสถียรของระบบการให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน จำนวนรถแท็กซี่ในระบบที่มากพอจะตอบสนองความต้องการของผู้บริการในทุกที่ทุกเวลา แอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้อย่างรวดเร็วและมีการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริการ การให้ความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำแก่ผู้บริการในกรณีที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งหากผู้ให้บริการสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที จะทำให้ผู้บริการเกิดความเชื่อมั่นและกลับมาใช้บริการแอปพลิเคชันดังกล่าวอีก และอาจให้คำแนะนำบุคคลใกล้ชิดมาทดลองใช้บริการอีกต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันแอปพลิเคชันดังกล่าวเริ่มเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องมาจากเหตุปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาการให้บริการของรถแท็กซี่แบบดั้งเดิม และจุดแข็งของการให้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่

ปัญหาการให้บริการของรถแท็กซี่แบบดั้งเดิม

1. พฤติกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการนำรถมาใช้รับ-ส่งผู้โดยสาร ได้แก่ บัตรประจำตัวผู้ขับขี่รถยนต์ที่แสดงไว้ด้านหน้ารถกับผู้ขับขี่รถเป็นคนละคน การนำรถแท็กซี่ที่หมดอายุการใช้งานตามข้อกำหนดของกรมการขนส่งทางบกมาให้บริการรับ-ส่งผู้โดยสาร การใช้มิเตอร์โดยสารรุ่นเก่าหรือมิเตอร์โดยสารชำรุดส่งผลให้การแสดงผลราคาค่าโดยสารคลาดเคลื่อน และการไม่เตรียมเงินทอนค่าโดยสารให้เพียงพอ

2. พฤติกรรมการขับขี่รถ ได้แก่ การขาดความรู้เกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่ผู้โดยสารต้องการไป ทำให้ผู้ขับขี่ซึ่งผิดเส้นทางหรือเลือกวงในเส้นทางที่มีระยะทางไกลกว่าปกติ การไม่ขับรถไปส่งผู้โดยสารจนถึงปลายทางที่ตกลงกันไว้ การขับรถด้วยความประมาทหรือการขับขี่โดยไม่เคารพกฎจราจร และการขาดมารยาทการขับขี่บนท้องถนน

3. พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์กับผู้โดยสาร ได้แก่ การปฏิเสธรับผู้โดยสารด้วยเหตุผลต่าง ๆ การเจตนาไม่กมิตอร์ค่าโดยสารและต่อรองให้ผู้โดยสารจ่ายค่าโดยสารแบบเหมาจ่าย การก่ออาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ การใช้วาจาและการแสดงกริยาท่าทางที่ไม่เหมาะสม การไม่ทอนเงินค่าโดยสาร และการชวนผู้โดยสารสนทนาเกี่ยวกับประเด็นอ่อนไหว อาทิ การเมือง ศาสนา เป็นต้น

จุดแข็งของการให้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่

1. ตัวแอปพลิเคชัน ได้แก่ ผู้โดยสารสามารถติดตั้งแอปพลิเคชันดังกล่าวบนสมาร์ตโฟนได้ด้วยตนเอง แอปพลิเคชันมีการจัดองค์ประกอบบนหน้าจอแสดงผลและขั้นตอนการใช้งานที่ไม่ซับซ้อนจึงสะดวกต่อการใช้งาน และแอปพลิเคชันรองรับอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ทุกระบบ อาทิ IOS, Android, Windows Phone เป็นต้น ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้งานได้จากทุกที่ทุกเวลา

2. การอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ ได้แก่ การมีจำนวนผู้ขับขี่แท็กซี่ที่ลงทะเบียนกับแอปพลิเคชันเป็นจำนวนมากทำให้ผู้ใช้บริการได้รับการตอบคำขอใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็ว การคำนวณค่าโดยสารให้ผู้ใช้บริการได้ทราบโดยทันทีจากการกำหนดจุดรับและจุดหมายปลายทาง การประกาศโปรโมชั่นลดราคาค่าโดยสารและโปรโมชั่นต่าง ๆ การบันทึกประวัติการใช้งานย้อนหลังของผู้ใช้บริการ ระยะเวลาในการเรียกใช้บริการรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันสั้นกว่าการยื่นเรียกรถด้วยตนเอง ในกรณีชั่วโมงเร่งด่วนเพราะสามารถเรียกรถแท็กซี่ว่างที่อยู่ใกล้กับตำแหน่งของผู้ใช้บริการหรือจองการใช้บริการล่วงหน้า การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขับขี่ อาทิ ชื่อ-นามสกุล รูปถ่าย เลขทะเบียนรถ ลักษณะรถ หมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น ทำให้ผู้โดยสารรู้สึกปลอดภัยและสามารถส่งต่อข้อมูลดังกล่าวให้ครอบครัวและบุคคลที่สามารถรับทราบร่วมกันได้ การเชื่อมโยงระบบ GPS เข้ากับแอปพลิเคชันและแสดงผลระยะเวลาในการเดินทางมาถึงจุดรับผู้ใช้บริการ และผู้ใช้บริการสามารถชำระเงินได้ทั้งเงินสดและบัตรเครดิต

3. พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ ได้แก่ ผู้ใช้บริการสามารถให้คะแนนความพึงพอใจในการใช้บริการรถแท็กซี่ได้ภายหลังเสร็จสิ้นการเดินทาง และผู้ใช้บริการสามารถติดต่อผู้ให้บริการแอปพลิเคชันผ่านช่องทางต่าง ๆ ในกรณีที่เกิดข้อสงสัยหรือปัญหาที่เกี่ยวกับการให้บริการ

อย่างไรก็ตาม นอกจากแกร็บแท็กซี่ (GrabTaxi) แล้วยังมีแอปพลิเคชันเรียกรถแท็กซี่อื่น ๆ ในประเทศไทย อาทิ 1) ออลไทยแท็กซี่ (All Thai Taxi) ของบริษัท นครชัยแอร์ จำกัด ผู้ประกอบการขนส่งที่ให้บริการรถโดยสารประจำทางมาก่อน 2) แท็กซี่โอเค (TAXI OK) และแท็กซี่วีไอพี (TAXI VIP) ของกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ที่ต้องการยกระดับคุณภาพแท็กซี่ไทยสู่มาตรฐานที่เหนือกว่าด้วยแอปพลิเคชันเรียกรถผ่านสมาร์ตโฟน พร้อมเพิ่มทางเลือกในการให้บริการรถแท็กซี่ในระดับที่เหนือกว่าด้วยแท็กซี่วีไอพี 3) ไลน์แท็กซี่ (LINE TAXI) แอปพลิเคชันรับส่งข้อความระดับโลกจากเกาหลีใต้ ซึ่งดำเนินธุรกิจภายใต้การกำกับดูแลของบริษัท ไลน์ ประเทศไทย จำกัด และดำเนินงานโดยร่วมมือกับสหกรณ์แท็กซี่เขตกรุงเทพมหานครเพื่อเชิญชวนผู้ขับรถแท็กซี่ของสหกรณ์ฯ เข้าสู่ระบบของ LINE TAXI และ 4) เก็ท (GET)

แอปพลิเคชันเรียกรถรายใหม่ของไทย โดยร่วมมือกับ Go-jek แอปพลิเคชันเรียกรถรายใหญ่ที่สุดในอินโดนีเซีย ซึ่ง GET ได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี เงินลงทุน และคำปรึกษาในการพัฒนาและขยายธุรกิจจาก Go-jek

ทางเลือกสำหรับการใช้แอปพลิเคชันดังกล่าว จึงทำให้เกิดการแข่งขันกันในตลาดแอปพลิเคชันให้บริการเรียกรถแท็กซี่ ซึ่งย่อมส่งผลดีต่อผู้ใช้บริการและผู้ขับแท็กซี่สาธารณะ เนื่องจากหากในตลาดแอปพลิเคชันมีผู้ประกอบการหลายเจ้า จะไม่เกิดกรณีผูกขาดตลาด ผู้ใช้บริการได้รับบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นในราคาที่เหมาะสม ทั้งผู้ขับรถแท็กซี่สาธารณะมีสิทธิประโยชน์สูงสุดจากการเลือกใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันใดก็ได้ที่ให้สิทธิประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

- ณัฐพัชร นันทพัฒนสรณ์. (2560). การศึกษากลยุทธ์การตลาดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Marketing) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแกร็บแท็กซี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ.
- พงศกร ง่วนสำอางค์. (2560). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้แอปพลิเคชันแท็กซี่. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะนิเทศศาสตร์, สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล.
- พุทธชาติ สมพันธ์สาทิตย์. (2558). ความคาดหวัง ทักษะ และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ.
- สุธาสิณี นาคเงินทอง. (2560). ผลกระทบของการให้บริการแท็กซี่ผ่านแอปพลิเคชันต่ออุตสาหกรรมแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ.

ภาพอ้างอิง

GrabTaxi app on its way to Phuket. (n.d.). Retrieved January 9, 2019 from www.absolutetwinsands.com/en/grabtaxi-app-on-its-way-to-phuket/

ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการ ของกรมคุมประพฤติ

วิจัยโดย พวงทิพย์ นวลขาว และคณะ

เรียบเรียงโดย ลีรัฐสร กระแสร์สุนทร

ที่มา: <http://www.probation.go.th/>

การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทั้งในระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และวัฒนธรรม โดยมีการคาดการณ์ว่าส่วนหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ ประเด็นด้านผู้กระทำผิดและบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดที่เข้าจะสู่ระบบงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจะไม่จำกัดอยู่แต่ชาวไทยเท่านั้น แต่มีโอกาที่จะเป็นบุคคลซึ่งเป็นพลเมืองจากประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนที่เดินทางเคลื่อนย้ายถ่ายเทเข้ามาพำนักรวมถึงมาทำงาน หรือแม้แต่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่อาจตกเป็นผู้ที่กระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในฐานะต่าง ๆ หรืออาจเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวผู้กระทำผิดเอง จนทำให้บุคคลนั้น ๆ ซึ่งเป็นพลเมืองจากประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนต้องเข้าสู่ระบบงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของไทย ในฐานะของผู้รับบริการของกรมคุมประพฤติได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ประชาชนพลเมืองไทยที่เดินทางเคลื่อนย้ายถ่ายเทออกไปยังประเทศในประชาคมอาเซียนเอง ย่อมมีโอกาสที่จะไปกระทำความผิดทางกฎหมายและถูกดำเนินการด้วยมาตรการทางกฎหมายในประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนด้วยเช่นกัน อีกทั้งผู้กระทำผิดชาวไทยที่ไปกระทำความผิดในต่างประเทศที่เป็นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ซึ่งได้รับการปฏิบัติด้วยวิธีการคุมประพฤติ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน (Community-based Correction) อื่น ๆ ในลักษณะที่เป็นมาตรการไม่ควบคุมตัว (Non-custodial measures) ซึ่งใน

อนาคตอาจมีการประสานความร่วมมือระหว่างกันของหน่วยงานคุมประพฤติหรือหน่วยงานอื่นในลักษณะเดียวกันนี้ในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนในการให้บริการกับผู้กระทำผิดด้วยระบบคุมประพฤติและระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ทั้งกับผู้ที่เป็นผู้กระทำผิดชาวไทยที่ไปถูกคุมความประพฤติในประเทศในประชาคมอาเซียน และบุคคลต่างด้าวจากประเทศในประชาคมอาเซียนอื่นที่เข้าสู่ระบบคุมประพฤติหรือระบบฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของไทย

ด้วยสภาพความสำคัญของปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นดังกล่าว กรมคุมประพฤติจึงมีความจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมการเพื่อรองรับสถานการณ์ ทั้งในด้านการให้บริการแก่บุคคลซึ่งเป็นพลเมืองจากประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนและด้านการประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนการให้บริการระหว่างกันในการคุมประพฤติและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนเพื่อสามารถในการปฏิบัติงานให้บริการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่จะสามารถรองรับการให้บริการงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกับผู้กระทำผิด ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่การเตรียมความพร้อมในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ต้องมีความครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานตามภารกิจการให้บริการงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ ทั้งในมิติด้านการบริหารจัดการ ระบบงาน กระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการ เครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนทักษะการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ในการปฏิบัติงานและความตระหนักรู้ในบริบททางวัฒนธรรมที่จำเป็นเพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผู้รับบริการซึ่งเป็นบุคคลจากประเทศที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

กรมคุมประพฤติจึงมอบหมายให้ข้าราชการในสังกัดทำการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการของกรมคุมประพฤติอย่างรอบด้าน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพนี้ซึ่งถือเป็นข้อมูลขั้นต้นที่สำคัญและจำเป็นต่อการสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงว่าจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการต่าง ๆ ของกรมคุมประพฤติ ซึ่งจะเป็นบันไดขั้นสำคัญที่จะทำให้กรมคุมประพฤติมีข้อมูลเพียงพอต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและกำหนดทิศทาง ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างถูกต้องและมีความครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลกระทบที่เป็นรูปธรรมจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อการปฏิบัติงานในกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงและกระบวนการสอดส่องและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ
2. นำเสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมของกรมคุมประพฤติสำหรับรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาและประเมินผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการของกรมคุมประพฤติ ซึ่งครอบคลุมถึงผลกระทบที่มีต่อกระบวนการในกระบวนการคุมประพฤติและระบบงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นภารกิจหลักของกรมคุมประพฤติใน 4 ระบบงาน ได้แก่

กระบวนการสืบเสาะและพินิจ กระบวนการควบคุมและสอดส่อง กระบวนการตรวจพิสูจน์ และกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยจะศึกษาถึงผลกระทบเชิงปริมาณ ได้แก่ ปริมาณคดีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของคดีที่มีผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียน ได้แก่ ประเทศกัมพูชา บรูไน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เมียนมา ลาว สิงคโปร์ เวียดนาม และอินโดนีเซีย ที่เข้าสู่ระบบการคุมประพฤติและระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และสัดส่วนของปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงไปในกระบวนการสืบเสาะและพินิจ กระบวนการควบคุมและสอดส่อง กระบวนการตรวจพิสูจน์ และกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในกรณีที่มีผู้กระทำผิดเป็นบุคคลจากประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียน ส่วนผลกระทบเชิงคุณภาพ ได้แก่ รายละเอียดในขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานกับผู้กระทำผิดที่เป็นบุคคลจากประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนและผู้เกี่ยวข้องในฐานะพยานและชุมชนแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริง ได้แก่ งานสืบเสาะและพินิจและงานตรวจพิสูจน์ และกระบวนการสอดส่องและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้แก่ งานควบคุมและสอดส่องและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยมุ่งเน้นพิจารณาจากกระบวนการ วิธีการ บุคลากรและเครื่องมือเป็นสำคัญ ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยใช้แบบเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสำรวจชุมชนในสภาพการณ์จริงประกอบกัน

ผลการวิจัย

1. ผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงและกระบวนการสอดส่องและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ

1.1 ผลกระทบเชิงปริมาณ

- กรมคุมประพฤติดีมีปริมาณคดีที่มีผู้กระทำผิดเป็นบุคคลต่างด้าวจากประเทศในประชาคมอาเซียนเข้าสู่ระบบงานคุมประพฤติ ทั้งในกระบวนการสืบเสาะและพินิจและกระบวนการควบคุมและสอดส่องในทุกกลุ่มผู้กระทำผิด และระบบงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ทั้งในกระบวนการตรวจพิสูจน์และกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น และในทุกกระบวนการมีผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศเมียนมามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศลาวและกัมพูชา นอกจากนี้ยังมีผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศมาเลเซีย เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์บ้างเพียงเล็กน้อย และแม้ว่าสัดส่วนของผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนจะมีเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้กระทำผิดในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติทั้งหมด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศทั้งในและนอกประชาคมอาเซียน ก็พบว่าจำนวนของผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนมีสัดส่วนมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้กระทำผิดต่างด้าวทั้งในและนอกประชาคมอาเซียนนั้น

- ผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศในประชาคมอาเซียนที่เข้าสู่ระบบงานคุมประพฤติ ในส่วนของกระบวนการสืบเสาะและพินิจ ส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำผิดในฐานความผิดที่หลากหลาย (ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร บุกรุก ความผิดต่อเจ้าพนักงาน การพนัน ป่าไม้/ป่าสงวน อาวุธปืนและอื่น ๆ) ในส่วนกระบวนการควบคุมและสอดส่อง ส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำผิดในฐานความผิดฐานประมาทและกฎหมายจราจร สำหรับในระบบงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทั้งในส่วนของกระบวนการตรวจพิสูจน์และกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำผิดในฐานความผิดฐานเสพ

- การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในกระบวนงานต่าง ๆ ในคดีที่มีผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนจะมีความยากลำบากและสลับซับซ้อนมากขึ้น กล่าวคือ 1) กระบวนงานสืบเสาะและพินิจและกระบวนงานตรวจพิสูจน์ พนักงานคุมประพฤติจะต้องปฏิบัติงานที่มีเนื้อหาความยากลำบากและสลับซับซ้อนมากขึ้นถึงร้อยละ 30-40 และ 2) ขั้นตอนการรับคดีการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลย/นักโทษ และการวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินจำเลย/นักโทษ ส่วนในกระบวนงานควบคุมและสอดส่องและกระบวนงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พนักงานคุมประพฤติจะต้องปฏิบัติงานที่มีเนื้อหาความยากลำบากและสลับซับซ้อนมากขึ้นถึงร้อยละ 60-70

1.2 ผลกระทบเชิงคุณภาพ

- ผู้บริหารสำนักงานคุมประพฤติต่างรับรู้และตระหนักถึงปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นของผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนเข้าสู่ระบบงานคดีของสำนักงาน โดยการรับรู้ถึงผลกระทบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันของพื้นที่เมือง ชายแดนอุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรม เป็นต้น และเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะของบุคคล การเข้ามาในราชอาณาจักร ตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของผู้กระทำผิดต่างด้าว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการลงสรุปข้อเท็จจริงและกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการส่งใช้มาตรการคุมประพฤติและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งการดำเนินงานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งระบบ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องในการดำเนินงานตามภารกิจของกรมคุมประพฤติ โดยปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องส่วนใหญ่อยู่ที่การสื่อสารในการให้บริการสำหรับผู้กระทำผิดต่างด้าวที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ และการขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดต่างด้าวของพนักงานคุมประพฤติเอง

- ระดับของการปฏิบัติงาน การมีผู้กระทำผิดต่างด้าวเข้าสู่กระบวนงานของสำนักงานคุมประพฤติมีผลกระทบต่อปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในสำนักงานคุมประพฤติในทุกขั้นตอนของกระบวนงานแสวงหาข้อเท็จจริงและกระบวนงานสอดส่องและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของระบบงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างรุนแรง ในส่วนที่เป็นผลกระทบจากข้อจำกัดในการสื่อสารที่ผู้กระทำผิดต่างด้าวไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของความยากลำบากในการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน ทั้งยังส่งผลเสียหายต่อการบรรลุผลสำเร็จของแต่ละกระบวนงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในกระบวนงานแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อตัดสินใจกำหนดใช้มาตรการและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิด เมื่อมีข้อจำกัดในการสื่อสาร ข้อมูลที่ได้จึงย่อมมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ส่งผลเสียหายต่อการสรุปและตัดสินใจมาตรการและวิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในที่สุด

2. แนวทางในการเตรียมความพร้อมต่อการปฏิบัติงานในกระบวนงานการแสวงหาข้อเท็จจริงและกระบวนงานสอดส่องและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมคุมประพฤติ

2.1 ทิศทางและนโยบาย กรมคุมประพฤติต้องพัฒนาไปสู่ความพร้อมต่อการมีระบบ “คุมประพฤติอาเซียน” โดยต้องยกระดับความร่วมมือจากการหารือและทำข้อตกลงอันนำไปสู่การกำหนดกฎหมายร่วมกันของประชาคมอาเซียนควบคู่กับการเตรียมความพร้อมในทางปฏิบัติเพื่อให้บริการตามภารกิจ

2.2 การบริหารจัดการ กรมคุมประพฤติต้องมีการบริหารงานตามนโยบายและแผนงานให้เกิดประสิทธิภาพในการเตรียมการรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่เพิ่มขึ้น แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน แต่การกำหนดความสำคัญก่อน-หลังที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความจำเป็นอย่างสมเหตุสมผล ย่อมช่วยให้การเตรียมการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในระดับสำนักงานโดยเฉพาะในสำนักงานคุมประพฤติกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เมือง จังหวัดชายแดน แหล่งอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องปฏิบัติงานเชิงรุกในการประสานงานกับหน่วยงานและชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจได้ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้บริหารทุกระดับยังต้องให้การสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาศักยภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้บริการกับผู้กระทำผิดต่างด้าว ทั้งด้านทักษะภาษาประเทศเพื่อนบ้านและภาษาอังกฤษ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานในประเทศอาเซียน เป็นต้น

2.3 การปฏิบัติงานตามกระบวนการ กรมคุมประพฤติต้องดำเนินงานให้พนักงานคุมประพฤติได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานกับผู้กระทำผิดต่างด้าว เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลและสามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเพื่อพิสูจน์และตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดต่างด้าว นอกจากนี้ พนักงานคุมประเวดียังต้องได้รับการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาที่ใช้อยู่ในประเทศอาเซียน แต่ในกรณีที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านให้กับพนักงานคุมประพฤติได้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สำนักงานคุมประเวดีจึงจำเป็นต้องมีล่ามภาษาไว้ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน

2.4 เครื่องมือในการปฏิบัติงาน กรมคุมประพฤติจำเป็นต้องเร่งจัดทำเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ แบบเอกสารที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมสำหรับใช้ปฏิบัติงานกับผู้กระทำผิดต่างด้าว รวมทั้งพัฒนาระบบสารสนเทศฯ ให้พร้อมรองรับในการให้บริการแก่ผู้กระทำผิดต่างด้าวและประสานส่งต่อข้อมูลผู้กระทำผิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 บุคลากร พนักงานคุมประพฤติและบุคลากรของสำนักงานคุมประพฤติจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาที่ใช้อยู่ในประเทศอาเซียนเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะภาษาของประเทศที่มีผู้กระทำผิดเข้าสู่ระบบงานคดีเป็นจำนวนมากในระดับต้น ๆ ได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา

2.6 บริบทชุมชน สำนักงานคุมประพฤติหน่วยปฏิบัติในแต่ละพื้นที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนในการทำความเข้าใจ ยอมรับและตอบสนองต่อผู้กระทำผิดต่างด้าวในชุมชนอย่างเหมาะสมยิ่งไปกว่านั้นสำนักงานคุมประเวดียังต้องทำความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนของบุคคลต่างด้าวหรือกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อประสานงานในการปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมคุมประเวดีในกรณีต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะของคณะวิจัย

1. กรมคุมประพฤติควรจะต้องพิจารณานำผลการศึกษาวิจัยนี้ โดยเฉพาะในส่วนของผลการประมวลผลกระทบและสังเคราะห์ขึ้นเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกรมคุมประเวดีในมิติของทิศทางและนโยบาย การบริหารจัดการ กระบวนการ เครื่องมือในการปฏิบัติงาน บุคลากรและบริบทชุมชน มาใช้พิจารณาประกอบในการปรับปรุงและกำหนดโครงการรายปีงบประมาณตาม

“แผนงานความร่วมมือการบริหารจัดการผู้กระทำผิดในชุมชนเพื่อการควบคุมและป้องกันความเสี่ยงจากการก่ออาชญากรรมในประชาคมอาเซียนของกรมคุมประพฤติ พ.ศ. 2557-2562” ที่กำหนดไว้แล้วแต่เดิม

2. กรมคุมประพฤติต้องให้น้ำหนักความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการสร้างระบบ “การคุมประพฤติอาเซียน” ด้วยกิจกรรมทางวิชาการและการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ในระดับที่เท่าเทียมกับการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรคุมประพฤติในการให้บริการตามภารกิจของกรมคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ตลอดจนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. กรมคุมประพฤติจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังของการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรคุมประพฤติในการให้บริการตามภารกิจของกรมคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในมิติต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล โดยสมควรที่จะพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้บริการตามภารกิจของกรมคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนของบุคลากรคุมประพฤติในด้านทักษะภาษาอาเซียน ที่จำเป็น (เมียนมา ลาวและกัมพูชา) รวมทั้งองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต่างด้าวจากประเทศในประชาคมอาเซียนควบคู่กับการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ตามภารกิจของกรมคุมประพฤติ และปรับปรุงระบบสารสนเทศงานคดีให้สามารถรองรับผู้กระทำผิดต่างด้าวจากประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนได้อย่างเหมาะสมเป็นลำดับแรก

4. กรมคุมประพฤติจำเป็นต้องเตรียมการรองรับการประสานความร่วมมือและประสานข้อมูลสารสนเทศ ทั้งสารสนเทศทั่วไปของระบบงานคุมประพฤติและสารสนเทศงานคดี ให้พร้อมรองรับการเชื่อมต่อข้อมูลในฐานข้อมูลผู้กระทำผิดและสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลผู้กระทำผิดในประเทศอื่น ๆ ในประชาคมอาเซียน เพื่อประโยชน์ในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน “คุมประพฤติอาเซียน” ร่วมกันในอนาคต

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

การคุมประพฤติเป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่อยู่ในชุมชน โดยยึดหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาแนวใหม่ ซึ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นการเปลี่ยนแนวความคิดจากวิธีการลงโทษมาเป็นวิธีการแก้ไขบำบัด และปรับเปลี่ยนจากการลงโทษจำคุกเป็นวิธีการเลี้ยงการจำคุกแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ประกอบกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยและประเทศสมาชิก ทำให้โอกาสเกิดผู้กระทำผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดที่จะเข้าสู่ระบบงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้น จะไม่จำกัดอยู่แต่ชาวไทยเท่านั้น ย่อมมีโอกาสที่บุคคลซึ่งเป็นพลเมืองจากประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนตกเป็นผู้ที่กระทำความผิด หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในฐานต่าง ๆ หรืออาจเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวผู้กระทำผิดเอง จนทำให้บุคคลนั้น ๆ ซึ่งเป็นพลเมืองจากประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนต้องเข้าสู่ระบบงานคุมประพฤติและงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของไทยในฐานของผู้รับบริการของกรมคุมประพฤติได้ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น กรมคุมประพฤติในฐานะเป็นหน่วยงานที่กำกับและดูแลงานดังกล่าวจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมพร้อมเพื่อรับมือ ทั้งนี้ กรมคุมประพฤติเองได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการของกรมคุมประพฤติ ซึ่งเป็นผลงานที่ช่วยเตรียมความพร้อมรับมือในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ประกอบกับกรมคุมประพฤตินี้ยังได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว โดยจัดให้มีการประชุมเรื่อง คุมประพฤติและมาตรการแบบไม่ควบคุมตัว อาเซียนบวกสาม มีผู้ร่วมประชุม เช่น ผู้แทนจากสถาบันระหว่างประเทศด้านอาชญาวิทยา สถานทูต องค์การระหว่างประเทศ ผู้บริหารด้านงานคุมประพฤติและมาตรการแบบไม่ควบคุมตัวจาก 13 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม เมียนมา จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และไทย เพื่อกำหนดทิศทางการร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในภูมิภาคอาเซียนร่วมกัน และเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ แนวปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตามบริบทที่สามารถเอื้ออำนวยได้อย่างเหมาะสม โดยมีประเด็นหลักของการประชุม คือ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบแนวคิด “HELP” คือ พัฒนาบุคลากร (Human Resource Development), การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Exchange of Information) การแบ่งปันความรู้ (Learning and Sharing Knowledge) และการปฏิบัติงาน (Practice) ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเวทีวิชาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ แนวทางปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด รวมถึงสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของรายงานวิจัยเรื่องนี้เป็นข้อมูลความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการทำหน้าที่ของบุคลากรในวงงานรัฐสภาด้วย โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานดังกล่าว ได้แก่ คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ และคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่นในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

บรรณานุกรม

กระทรวงยุติธรรม. **งานคุมประพฤติของประเทศในอาเซียน**. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.moj.go.th/view/8052>.

กรมคุมประพฤติจัดประชุมคุมประพฤติและมาตรการแบบไม่ควบคุมตัว อาเซียนบวกสาม. **ผู้จัดการออนไลน์**. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9570000093975>.

สันติ ฤทธิรัตน์, พวงทิพย์ นวลขาว และคณะ. (2557). **ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีต่อกระบวนการของกรมคุมประพฤติ**. กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ.

สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดมุกดาหาร. (ม.ป.ป.). **งานคุมประพฤติ**. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.mukdahannews.com/c-koomparperd.htm>.

ภาพอ้างอิง

คุมประพฤติ. สืบค้น 11 มิถุนายน 2561 จาก <http://www.probation.go.th/>.

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายเกี่ยวกับการก่อหนี้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: นัยสำหรับความเป็นอิสระ ทางการคลังและความรับผิดชอบ

วิจัยโดย จูดีเทพ สิทธิยศ และคณะ

เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์

ที่มา: https://th.pngtree.com/freepng/financial-and-monetary_965580.html

ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักการสำคัญของการจัดระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลพินิจขององค์กรเพื่อดำเนินงานตามภารกิจและหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้โดยไม่ต้องขออนุมัติหรือได้รับการอนุญาตจากราชการส่วนภูมิภาคและรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ภายใต้การควบคุมและการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐบาลต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งมีอำนาจทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง ตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะและต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวม

ทั้งนี้ ในการจัดทำโครงสร้างและการจัดหาบริการสาธารณะเพื่อยกระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้รับงบประมาณในรูปแบบของรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ รวมทั้งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลัก สำหรับงบประมาณในส่วนที่เหลือนั้นมาจากรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เอง ซึ่งหากรายได้ไม่พอกับรายจ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถก่อหนี้ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น รวมทั้งกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องว่าให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทสามารถก่อหนี้ได้โดยวิธีใด และหากพิจารณาการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ของ อปท. ในช่วงที่ผ่านมาพบว่า มีงานศึกษาวิจัยที่พยายามรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือเวียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ของ อปท. รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลการก่อหนี้และการรายงานสถานะหนี้คงค้างของ อปท. ตลอดจนการวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ของ อปท. และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการก่อหนี้ของ อปท. ต่อฐานะทางการคลังของ อปท. เอง และต่อเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งการกำกับดูแลการก่อหนี้และการรายงานสถานะหนี้คงค้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีขั้นตอนในการก่อหนี้ที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งระบบกำกับดูแลของรัฐบาลในทางปฏิบัติได้ช่วยสร้างความคล่องตัวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและจัดหาบริการสาธารณะเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหรือไม่ และ/หรือได้สร้างปัญหาและเป็นอุปสรรค (ต้นทุน) ต่อการปกครองตนเองและการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากน้อยเพียงใดนั้นยังมีไม่มากนัก ประกอบการศึกษาเหล่านี้เป็นการศึกษากระบวนการและขั้นตอนในการก่อหนี้ของ อปท. ในภาพกว้าง ไม่ได้วิเคราะห์ขั้นตอนในรายละเอียด รวมทั้งระยะเวลาตั้งแต่ อปท. ริเริ่มโครงการจนกระทั่งได้รับอนุมัติจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกู้เงิน ว่ามีขั้นตอนในรายละเอียดอย่างไร และกระบวนการก่อนที่ อปท. จะได้รับอนุมัติให้ก่อหนี้ใช้เวลานานเท่าใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายเกี่ยวกับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: นัยสำหรับความเป็นอิสระทางการคลังและความรับผิดชอบ จึงมีความสำคัญเพื่อทำให้เข้าใจต้นทุนและประโยชน์ที่ท้องถิ่นได้รับจากกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งระบบกำกับดูแลของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งความรู้ที่ได้จากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับแนวทางด้านการบริหารจัดการทางการคลังด้านการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ และความมีวินัยทางการคลังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งระบบกำกับดูแลของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ประเมินความสมดุล/ไม่สมดุลระหว่างความเป็นอิสระในการบริหารจัดการทางการคลังด้านการก่อหนี้ภายใต้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งระบบกำกับดูแลของรัฐบาลกับความรับผิดชอบในหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ก่อกำขึ้น
3. สำนวจความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งกำกับดูแลของรัฐบาลกับความรับผิดชอบในหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากหนี้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ก่อกำขึ้น

4. เสนอแนวทางในการบริหารจัดการทางการคลังด้านการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แสดงถึงความสมดุลระหว่างความรับผิดชอบในหน้าที่ (Accountability) และความมีวินัยทางการคลัง (Fiscal Discipline)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิจัยเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การวิจัยเชิงสังเคราะห์และพรรณนา เพื่อศึกษาทบทวนงานวิจัยในอดีต หลักการ แนวคิด กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น ความเป็นอิสระทางการคลังของท้องถิ่น โดยเน้นประเด็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ รวมถึงศึกษาแนวคิดต้นทุนและผลประโยชน์ และแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่ ความไว้วางใจ และความโปร่งใส โดยทำการศึกษาจากตำราและเอกสาร รวมทั้งรายการวิทยุและภาพยนตร์สารคดีทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนความสมดุล/ไม่สมดุลระหว่างความเป็นอิสระในการบริหารจัดการทางการคลังด้านการก่อหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับความรับผิดชอบในหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากหน้าที่ได้ก่อกำขึ้น

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลอิฐ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เทศบาลเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 3) เทศบาลตำบลม่วงยาย จังหวัดเชียงราย 4) เทศบาลตำบลลานข่อย จังหวัดพิจิตร 5) องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

ผลการวิจัย

1. กระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกู้เงินของท้องถิ่นที่กำหนดโดยรัฐบาลส่วนกลางได้สร้างภาระต้นทุนให้กับเทศบาลตำบลอิฐ เทศบาลตำบลม่วงยาย เทศบาลตำบลลานข่อย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ในขณะที่เทศบาลเมืองแก่งคอยไม่พบการกู้เงินของรัฐบาลกลางได้สร้างภาระให้กับกระบวนการและขั้นตอนการกู้เงินของท้องถิ่น

2. ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกู้เงินเพื่อมาใช้จ่ายดำเนินโครงการของท้องถิ่น พบว่า ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการเงินกู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่เทศบาลตำบลอิฐ เทศบาลตำบลแก่งคอย เทศบาลตำบลม่วงยาย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูกำหนด ยกเว้นผลผลิตของเทศบาลตำบลลานข่อย ซึ่งเป็นอาคารสำนักงานเทศบาลใหม่ซึ่งยังก่อสร้างไม่เสร็จ นอกจากนี้ จากการสำรวจพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีความพึงพอใจกับสิ่งที่ท้องถิ่นได้กู้เงินมาเพื่อดำเนินโครงการ โดยประชาชนมีความพึงพอใจกับอาคารสำนักงานของเทศบาลตำบลอิฐ รถยนต์ดับเพลิงพร้อมกระเช้า และรถยนต์ตู้ตูดสี่ล้อโครกและฉีดล้างท่อระบายน้ำของเทศบาลเมืองแก่งคอย รถยนต์บรรทุก (ดีเซล) ขับเคลื่อน 4 ล้อ ดับเบิลแคมของเทศบาลตำบลม่วงยาย สื่อสารการเรียนการสอนทางเทคโนโลยีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู รวมทั้งอาคารสำนักงานแห่งใหม่ของเทศบาลตำบลลานข่อย

3. ความเป็นอิสระทางการคลังด้านการก่อหนี้ พบว่า เทศบาลตำบลอิฐ และเทศบาลตำบลม่วงยาย ไม่มีอิสระในการก่อหนี้ เนื่องจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังคงมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติ/ให้ความเห็นชอบในการกู้เงินของเทศบาลทั้งสอง ส่วนเทศบาลเมืองแก่งคอย เทศบาลตำบลลานข่อย

และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งสามแห่งยังไม่มีความเป็นอิสระด้านการก่อหนี้ เนื่องจากเทศบาลเมืองแก่งคอยและเทศบาลตำบลลานข่อยกู้เงินจากเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีการกู้เงินจากเงินทุนสะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งแหล่งเงินกู้ทั้งสองอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

4. ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อประชาชนในพื้นที่และต่อราชการส่วนภูมิภาค พบว่า ท้องถิ่นทั้ง 5 แห่ง มีการรายงานเกี่ยวกับการกู้เงินให้ประชาชนในพื้นที่ทราบเป็นระยะ ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย การติดประกาศที่สำนักงาน รายงานประจำปี การรายงานระหว่างการประชุมหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้น รวมทั้งการรายงานต่อสภาท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีรายงานเกี่ยวกับการกู้เงินให้แก่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทราบในรูปแบบและจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน เช่น รายงานข้อมูลการกู้เงินและสถานะหนี้คงค้าง รายงานข้อมูลเงินกู้และรายงานงบการเงินประจำปี เป็นต้น ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีรายงานการกู้เงินต่อราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในจำนวนค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 4 แห่ง เนื่องจากมีการร้องเรียนเกี่ยวกับความโปร่งใสของโครงการที่ใช้เงินกู้ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่จัดเตรียมเอกสารเพื่อตอบคำถามสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

5. การรายงานผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่าเทศบาลตำบลม่วงยาย เทศบาลตำบลสายข่อย เทศบาลตำบลอิฐือ เทศบาลเมืองแก่งคอย ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการรายงานให้กับหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในสัดส่วนที่มากกว่าการรายงานให้กับประชาชนในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นว่าท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่อราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากกว่าประชาชนในพื้นที่ และในส่วนของรายงานงบการเงินประจำปี รายงานผลโครงการตามแผนพัฒนา 3 ปี และรายงานการจัดทำสัญญาจ้าง พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นมีการจัดส่งรายงานในรูปแบบของเอกสารให้กับราชการส่วนกลาง และ/หรือส่วนภูมิภาคมากกว่า 1 แห่ง โดยที่เป็นรายงานประเภทเดียวกัน

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. ควรปรับปรุงกระบวนการในการพิจารณาอนุมัติ/ให้ความเห็นชอบของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด คณะกรรมการพิจารณากลับการกู้เงินของจังหวัดและของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ความถี่ในการพิจารณาที่มากขึ้น รวมทั้งพิจารณาด้วยความรอบคอบและรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะการพิจารณาอนุมัติ/ให้ความเห็นชอบในโครงการเงินกู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเสนอเรื่องผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานและส่วนท้องถิ่นควรดำเนินโครงการที่ใช้เงินกู้ให้ได้ผลผลิตตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

2. กรณีท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องกู้เงินจากสถาบันการเงิน รัฐบาลส่วนกลางควรให้ความเป็นอิสระในการก่อหนี้แก่ท้องถิ่น โดยเป็นเพียงผู้กำกับดูแลเท่านั้น ไม่ควรมีอำนาจในการอนุมัติหรือบังคับบัญชาสิ่งเกี่ยวกับการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. กรณีการกู้เงินจากเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล และเงินทุนสะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อมิให้ผลการพิจารณาการกู้เงินถูกรองรับโดยเสียงส่วนมากที่มาจากหน่วยงานราชการส่วนกลาง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ/หรือกระทรวงมหาดไทยควรปรับลดสัดส่วนผู้แทนจากราชการส่วนกลาง

และเพิ่มสัดส่วนผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ และ/หรือเอกชนที่เป็นสถาบันการเงินในคณะอนุกรรมการเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล คณะกรรมการเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล รวมทั้งคณะกรรมการควบคุมเงินทุนสะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการเงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาลซึ่งมีหน้าที่หลักในการพิจารณากลับกรองโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอกู้เงิน ส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยข้าราชการจากส่วนกลาง ดังนั้น การปรับลดสัดส่วนผู้แทนจากราชการส่วนกลาง และเพิ่มสัดส่วนผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ และ/หรือเอกชนที่เป็นสถาบันการเงินอาจมีส่วนช่วยให้การพิจารณาการกู้เงินของท้องถิ่นไม่ถูกครอบงำโดยหน่วยงานราชการส่วนกลางและเพิ่มความโปร่งใสเนื่องจากมีหน่วยงานภายนอกเป็นกรรมการอยู่ด้วย

4. การก่อกำเนิดของท้องถิ่นควรมีการถ่วงดุลด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นต้องมีการรายงานให้กับประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทราบเกี่ยวกับโครงการที่ท้องถิ่นให้เงินกู้

5. รัฐบาลส่วนกลางควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกู้เงินของท้องถิ่น เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย หรือสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง เป็นต้น เพื่อเป็นการลดภาระงาน เวลา และทรัพยากรของท้องถิ่น ซึ่งเวลาและทรัพยากรที่ประหยัดได้ ท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ และ/หรือให้บริการประชาชนได้

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

1. การก่อกำเนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการรายงานการกู้เงินให้ประชาชนในพื้นที่ทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการกำกับดูแลและถ่วงดุลการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรายงานให้หน่วยงานราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทราบเกี่ยวกับการก่อกำเนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินงาน/โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการก่อกำเนิด

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการปรับปรุงกระบวนการในการพิจารณาอนุมัติ หรือให้ความเห็นชอบโครงการเงินกู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างรวดเร็วและบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

บรรณานุกรม

จิตติเทพ สิทธิยศ และคณะ. (2560). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของกฎหมายเกี่ยวกับการก่อกำเนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: นัยสำหรับความเป็นอิสระทางการคลังและความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ภาพอ้างอิง

การเงิน/งบประมาณ. สืบค้น 5 มีนาคม 2562 จาก https://th.pngtree.com/freepng/financial-and-monetary_965580.html

บทความที่น่าสนใจ

การส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

ที่มา: <https://www.topspicks.topso.co.th/single-post/2017/05/03/GI-Thailand-สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย>

ปัจจุบันสินค้าทางการเกษตรและอาหารไทยเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะสินค้าอาหารไทยเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย แต่ขณะเดียวกันต่างชาติมักถกถวญประโยชน์จากชื่อเสียงเกียรติคุณในสินค้าอาหารไทย ไม่ว่าจะเป็นการลอกลวงว่า สินค้าอาหารของตนเป็นสินค้าอาหารไทย หรือความพยายามจดทะเบียนเป็นเจ้าของสูตรอาหารไทย หรือการลักลอบนำเครื่องหมายการค้าสินค้าอาหารไทยไปจดทะเบียนเป็นของผู้ประกอบการในต่างประเทศ นอกจากนี้ สินค้าอาหารไทยยังต้องเผชิญปัญหาข้อกฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยเป็นส่วนสำคัญต่อการผลิตสินค้าอาหารไทย แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมิได้รับการคุ้มครองในระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาไม่ว่าตามกฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายสิทธิบัตร กฎหมายเครื่องหมายการค้า หรือกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส่งผลให้ชุมชนชาวไทยอาจถูกฟ้องร้องคดีในศาลได้ เมื่อชุมชนชาวไทยต้องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสินค้าอาหารไทย แล้วไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โอกาสนี้ บทความที่น่าสนใจฉบับนี้จึงขอแนะนำเสนอความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามลำดับของเนื้อหาดังต่อไปนี้ ความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ลักษณะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายไทย ประเภท

สินค้าที่สามารถขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ บทบาทของกรมทรัพย์สินทางปัญญาและประโยชน์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และแนวทางการส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) คือ ชื่อหรือเครื่องหมายที่ปรากฏอยู่บนฉลากสินค้าซึ่งสื่อให้เห็นว่า สินค้าดังกล่าวมาจากหรือได้ถูกผลิตขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง การระบุชื่อประเทศหรือท้องถิ่นดังกล่าวจะทำให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคมีความเข้าใจว่า สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสินค้าจำพวกเดียวกันที่ผลิตจากแหล่งอื่น ๆ การระบุสถานที่ดังกล่าวจึงอาจมีผลทำให้สินค้านั้นมีราคาสูงขึ้นหรือจำหน่ายได้มากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นว่าตนจะได้รับสินค้าที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 108 ก วันที่ 31 ตุลาคม 2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 ได้ให้ความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่าหมายถึง สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียงหรือมีคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ชื่อสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่แสดงแหล่งผลิตสินค้าที่จะนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ต่อเมื่อสินค้านั้นมีลักษณะเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกแทนแหล่งภูมิศาสตร์

กล่าวคือ สิ่งที่จะนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้นั้น จะต้องเป็นชื่อทางภูมิศาสตร์หรือเครื่องหมายใด ๆ ที่สามารถใช้แสดงถึงแหล่งพื้นที่ โดยแหล่งทางภูมิศาสตร์นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามเขตการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เท่านั้น แต่อาจเป็นชื่อภูมิศาสตร์ในลักษณะอื่น ๆ

2. ความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่กับสินค้า

พระราชบัญญัติกำหนดให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าที่ผลิตจากแหล่งพื้นที่นั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพูดถึงคำว่า “ไข่มุกไขยา” ผู้บริโภคจะนึกถึงคุณภาพ หรือลักษณะของไข่มุกที่มีลักษณะฟองโต มีไข่มุกใหญ่เป็นมันเยิ้ม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การขอยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ผู้ยื่นคำขอจะต้องบรรยายให้เห็นว่า แหล่งพื้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้านั้นอย่างไร ลักษณะเด่นของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มาจากพื้นที่การผลิตนั้น มีความแตกต่างจากสินค้าเดียวกันที่มาจากพื้นที่อื่น ความแตกต่างหรือความโดดเด่นของสินค้าที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้นั้น เกิดได้หลายลักษณะ เช่น ในคุณภาพวัตถุดิบที่มีเฉพาะในแหล่งใดแหล่งหนึ่ง ขั้นตอนหรือวิธีการผลิตที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือในทักษะการผลิตหรือการแปรรูปในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งในการขอรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผู้ขอจะต้องแสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงอย่างใดอย่างหนึ่ง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะประสบความสำเร็จในการทำการตลาดหรือได้รับความสนใจจากผู้บริโภคได้ จะต้องมีความเชื่อมโยงพิเศษที่ชัดเจนประกอบกันอยู่หลายประการจนผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือและยอมรับว่าสินค้าจากแหล่งนี้ที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์รับรองเท่านั้นที่จะมีคุณภาพเช่นนี้

3. ไม่เป็นชื่อสามัญ

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะนำมาขึ้นทะเบียนได้นั้นจะต้องไม่มีลักษณะเป็นชื่อสามัญของสินค้า ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องไม่เป็นชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดนั้น เช่น คำว่า “บรันดี” หมายถึงสุราหมักจากเมืองบรันดี ประเทศฝรั่งเศส แต่ต่อมาได้มีการใช้ชื่อดังกล่าวเรียกขานสินค้า จนทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจว่า “บรันดี” เป็นชื่อของสุราชนิดหนึ่ง แทนที่จะเป็นสุราจากเมืองบรันดี เป็นต้น

4. ไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี

พระราชบัญญัติได้ห้ามมิให้มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี หรือนโยบายแห่งรัฐ (มาตรา 5) เช่น การนำเอาชื่อทางภูมิศาสตร์มาขึ้นทะเบียนโดยไม่สุจริต

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI เปรียบเสมือนเป็นตราสัญลักษณ์ของชุมชนที่จะต้องส่งเสริม ตราสัญลักษณ์ของชุมชนนี้ให้ความเข้มแข็ง และพร้อมที่จะก้าวสู่ตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกรม ทรัพย์สินทางปัญญามีบทบาทหลักในการสนับสนุนให้สินค้าชุมชนคุณภาพดีที่เข้าข่ายเป็นสินค้า GI ได้ขึ้น ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพราะการขึ้นทะเบียนคือพันธะสัญญาที่ผู้ประกอบการทุกรายจะต้องรักษามาตรฐานของสินค้าชุมชนนั้น ๆ ไว้ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคว่าจะได้รับสินค้าที่มีมาตรฐานเดียวกัน ไม่ว่าจะซื้อจากผู้ค้ารายใด ขอเพียงมีตราสัญลักษณ์ GI ผู้บริโภคก็จะซื้อได้อย่างสบายใจ

ทั้งนี้ จากข้อมูลเมื่อปี 2547-2559 กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการให้บริการรับขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) โดยเห็นถึงความสำคัญของสินค้าชุมชนที่มีเอกลักษณ์ และมีความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งสินค้าไทยมีการขึ้นทะเบียนรวม 71 สินค้า จาก 51 จังหวัด และ สินค้าต่างประเทศที่ขึ้นทะเบียนในไทย 12 รายการ จาก 7 ประเทศ นอกจากนี้มีสินค้าไทยที่ได้ขึ้นทะเบียนใน ต่างประเทศแล้วทั้งหมด 6 สินค้า ซึ่งแต่ละสินค้าเป็นที่รู้จักของต่างประเทศและขายได้ในราคาที่สูงกว่าราคา ปกติถึง 2-3 เท่า คือ 1) ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ 2) กาแฟดอยช้าง 3) กาแฟดอยตุง 4) ข้าวสังข์หยดเมือง พัทลุง จดทะเบียนที่สหภาพยุโรป 5) เส้นไหมไทยพื้นบ้านอีสาน (ซึ่งมีผู้ประกอบการถึง 574 ราย) จดทะเบียน ที่เวียดนาม และ 6) ผ้าไหมยกดอกลำพูน จดทะเบียนที่อินโดนีเซีย (ข้อมูล: ศูนย์บริการข้อมูลประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน: ธันวาคม 2559) และจากข้อมูลปี 2560 มีการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับ กรมทรัพย์สินทางปัญญาและได้รับการอนุมัติคือ ลองกองต้นหยงมัส จ.นราธิวาส ทุเรียนปราจีน จ.ปราจีนบุรี สับปะรด บ้านคา จ.ราชบุรี และลำไยอบแห้งเนื้อสีทองลำพูน จ.ลำพูน ส้มบางมด ลิ่นจีบางขุนเทียน ของ กรุงเทพมหานคร และ ละครบุดบ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ 2561 กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ขึ้นทะเบียนสินค้าจีไอ ของไทยไปแล้ว 7 รายการ ได้แก่ ทุเรียนหลงลับแลอุตรดิตถ์ ทุเรียนหลินลับแลอุตรดิตถ์ สังกโลกสุโขทัย กล้วยตากบางกระทุ่มพิษณุโลก มะพร้าวน้ำหอมบ้านแพ้ว เสือจันทบุรี และกระท้อนตะลุง และจะต้อง ผลักดันให้แต่ละท้องถิ่นยื่นคำขอขึ้นทะเบียนจีไอให้ครบทุกจังหวัด เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนต่อไป

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงเป็นกฎหมายเพื่อการส่งเสริมให้มีการพัฒนา คุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศ และ ปัจจุบันภาครัฐโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินการผลักดันให้มีสินค้า GI ของไทย

ให้ครบทั้ง 77 จังหวัด และได้มีการประสานงานจังหวัดต่าง ๆ ดำเนินการให้มีสินค้าขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือสินค้า GI ครบ 77 จังหวัด ภายในปี 2562 ซึ่งจะมีส่วนทำให้เกษตรกรและชุมชนเจ้าของสินค้าจีไอ มีรายได้สูงขึ้น เพราะสินค้าจีไอเป็นสินค้าเฉพาะที่ผลิตได้ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเท่านั้น จึงเหมือนเป็นสินค้าหายาก และราคาแพง ทั้งนี้ ภายใต้บทบาทการทำงานที่ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการผลิต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า
2. ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มผู้ประกอบการผลิตทั้งสายการผลิตเพื่อทำการศึกษาความเป็นไปได้ทั้งทางเทคนิคและการตลาด รวมทั้งกำหนด Specification ของสินค้าด้วย
3. กำหนดแนวยุทธศาสตร์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย เพื่อใช้ประโยชน์จากระบบความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่ทั้งในและต่างประเทศ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในบทบาทของแต่ละฝ่ายในระบบการบริหารงานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการเจรจาเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้มีการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยในต่างประเทศ

สินค้าของไทยที่สามารถขึ้นทะเบียน GI แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ สินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป และสินค้าหัตถกรรมอุตสาหกรรม

ตารางแสดงเปรียบเทียบสัดส่วนกลุ่มสินค้า GI แต่ละประเภท จำแนกตามภูมิภาคของประเทศไทย

ภาค	จำนวนวนข้อมูลกลุ่มสินค้า		
	สินค้าเกษตร (ราย)	สินค้าเกษตรแปรรูป (ราย)	สินค้าหัตถกรรม อุตสาหกรรม (ราย)
เหนือ	569	30	45
อีสาน	170	43	743
กลาง	356	8	9
ใต้	237	35	5
ตะวันออก	7	0	26
รวม	1,336	166	826

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา ข้อมูลเดือนตุลาคม 2559-มิถุนายน 2560

ที่ผ่านมา มีรายการสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว (Registered Geographical Indication in Thailand) โดยเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยทั้ง 3 ประเภท คือ 1) สินค้าเกษตร ได้แก่ ส้มโอนครชัยศรี มะขามหวานเพชรบูรณ์ สับปะรดภูแลเขียงราย สับปะรดศรีราชา สับปะรดภูเก็ต สับปะรดนางแล ส้มโอขาวแตงกวาชัยนาท ชมพูเพชร ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ ข้าวเจ้าเขยเสาไห้ ข้าวเหลืองปะทิวชุมพร ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ ข้าวฮางหอมทองสกลทวาปี หอยนางรมสุราษฎร์ธานี 2) สินค้าเกษตรแปรรูป ได้แก่ กาแฟดอยช้าง ไข่เค็มไชยา หมูย่างเมืองตรัง กาแฟดอยตุง ไวน์ที่ราบสูงภูเรือ และ 3) สินค้าหัตถกรรมอุตสาหกรรม ได้แก่ ศิลาดลเชียงใหม่ ผ้าไหมยกดอกลำพูน

เครื่องจักสานพนสนิม ผ้ามัดหมี่ชนบท ร่มบ่อสร้าง ผ้ามัดแพรวากาฬสินธุ์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
ผ้าตีนจกแม่แจ่ม ขนมหม้อแกงเมืองเพชรบุรี ครกหินอ่างศิลา

การส่งเสริมและผลักดันสินค้าชุมชนให้ขึ้นทะเบียนจีไอ จึงสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า
ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และสามารถช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและยั่งยืน เนื่องจากการขึ้น
ทะเบียนจีไอ เป็นการคุ้มครองชื่อสินค้าให้เป็นสิทธิเฉพาะของชุมชน ที่คนนอกชุมชนไม่สามารถแอบอ้างนำ
ชื่อไปใช้โฆษณาสินค้าของตนเองได้ รวมทั้งเป็นการรักษามาตรฐานของสินค้าและภูมิปัญญาท้องถิ่น
สร้างความเชื่อมั่นในแหล่งที่มาและคุณภาพของสินค้าอีกด้วย ส่วนประโยชน์ของการคุ้มครองสินค้า GI ของ
ไทย ได้แก่ 1) เป็นการคุ้มครองชื่อสินค้าให้เป็นสิทธิเฉพาะของชุมชนที่ขึ้นทะเบียน และผู้บริโภคควรได้บริโภค
สินค้าหรือบริการที่มีมาตรฐานปลอดภัย 2) ส่งเสริมยกระดับอุตสาหกรรมรากหญ้า 3) เพิ่มมูลค่าของสินค้าให้
ผู้ผลิตและเป็นเครื่องมือการตลาด 4) ดูแลรักษามาตรฐานของสินค้า และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) สร้างความ
เข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพิ่มความสามัคคีเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนเป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพสินค้า
6) สนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนผู้ผลิตอย่างยิ่งยื่นกระจายรายได้สู่ชนบท ส่งเสริมอุตสาหกรรมสินค้าเกษตร
7) สร้างความเชื่อมั่นในแหล่งที่มาและคุณภาพของตัวสินค้าให้กับผู้ซื้ออย่างเป็นธรรม 8) ก้าวสู่ระดับสากลได้รับการ
จดทะเบียนในระดับต่างประเทศต่อไป

การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงถือเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ผู้ประกอบการไม่ควร
มองข้าม เนื่องจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถช่วยเพิ่มมูลค่า ยกย่องภาพลักษณ์ให้กับสินค้า และสร้าง
ความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ด้วยการแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงหรือเรื่องราวระหว่างสินค้ากับพื้นที่นั้น ๆ
ที่พื้นที่อื่นไม่มีให้เห็น รวมถึงยังเป็นการระบุงถึงชื่อเสียงหรือคุณภาพของสินค้า ลักษณะของสินค้า วัตถุประสงค์ที่
ใช้ กระบวนการผลิต ความแตกต่างจากสินค้าชนิดเดียวกันที่มีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่อื่น ฯลฯ เนื่องจาก
สินค้าที่มีการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะเป็นที่รู้จักของผู้บริโภคเป็นอย่างดี จึงสามารถช่วยเพิ่ม
ศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
พ.ศ. 2546 จึงเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็น
ประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศไทย ดังนั้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ
หน่วยงานในระดับท้องถิ่นจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการรับรู้และการใช้ประโยชน์ ตลอดจนขยาย
ขอบเขตของสินค้าให้ครอบคลุมที่สามารถสร้างจุดขายของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่ควรเร่งค้นหาสิ่ง
บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีเฉพาะในพื้นที่เพื่อเป็นจุดขายสินค้าในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างภาคภูมิใจ
ให้คนในท้องถิ่นหรือชุมชนให้มีความกินดีอยู่ดีและยังเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนหรือคนในท้องถิ่น
อีกด้วย จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2554). **สินค้าหนึ่งจังหวัดหนึ่งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: บริษัทสไตส์
ครีเอทีฟเอนเตอร์เทนเมนต์. สืบค้น 24 ม.ค. 2562 จาก <http://tuipi.tu.ac.th/tuip06.php>
_____. (ม.ป.ป.). **คู่มือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2562 จาก
www.ipthailand.go.thAh/gi_014item/คู่มือการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.html

_____. (2560). **ทิศทางการบังคับใช้ทางภูมิศาสตร์ไทย 2560**. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://www.ipthailand.go.th/th/gi-014/item/ทิศทางการบังคับใช้ทางภูมิศาสตร์-2560-gi-thailand-2017.html>

ทวีพฤทธิ ศิริศักดิ์บรรจง และคณะ. (2559). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง มาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน: บทเรียนสำหรับประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พาผลไม้ไทยขึ้นทะเบียนสินค้าจีไออีก 3 รายการ. (13 มีนาคม 2561). **ไทยรัฐออนไลน์**. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/1226967>

_____. (25 มีนาคม 2561). **ผลิตภัณฑ์สินค้าจีไอขึ้นแทน “พาดิซย์” หวังปั้นครบ 77 จังหวัดทั่วประเทศ**. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/895195>

แสงอรุณ ยูไ้. (2554). **GI: สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์...ประโยชน์ที่ไม่ควรมองข้าม**. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2546 จาก [www.sme.go.th/upload/mod_download/2.สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์\(GI-2\)\(พน.\).pdf](http://www.sme.go.th/upload/mod_download/2.สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI-2)(พน.).pdf).

ภาพอ้างอิง

GI-Thailand-สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก : <https://www.topspicks.tops.co.th/single-post/2017/05/03/GI-Thailand-สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย>

การนอนหลับเพียงพอกับสุขภาพกายและใจที่ดี

เรียบเรียงโดย นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ที่มา: <http://www.uasean.com/nr/1221>

การนอนหลับเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เกิดจากกระบวนการทางสรีรวิทยาที่ซับซ้อนเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกจากการถูกควบคุมโดยระบบประสาทส่วนกลางของสมอง การนอนหลับเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการรู้สติไปเป็นการหมดสติชั่วคราว มีอาการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกและการเคลื่อนไหวร่างกายน้อยหรือไม่มีเลย อวัยวะทุกส่วนทำงานลดลง

ทั้งนี้ ภายใต้กลไกการทำงานของร่างกายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ต่อมไพเนียล (Pineal Gland) ซึ่งเป็นต่อมไร้ท่อที่อยู่ตรงบริเวณกึ่งกลางของสมอง ทำหน้าที่รับรู้ความยาวของกลางวันกับกลางคืน เป็นนาฬิกาชีวภาพ (Biological Clock) ในสมองของทุกคน และเมื่อมีแสงสว่างผ่านเข้าเลนส์แก้วตากระทบกับจอภาพ เกิดสัญญาณส่งไปตามเส้นประสาทคู่ที่หนึ่ง คือ ออฟติกเนฟ (Optic Nerve) เข้าสู่สมองส่วนควบคุมการมองเห็นแปรออกมาเป็นภาพ อีกส่วนหนึ่งของสัญญาณจะถูกส่งไปที่ต่อมไพเนียลให้สร้างฮอร์โมนเซโรโทนิน (Serotonin) ทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ 1) เป็นสารสื่อประสาทในการนำขยายและควบคุมสัญญาณไฟฟ้าจากเซลล์ประสาทหนึ่งไปยังอีกเซลล์หนึ่ง และ 2) ทำหน้าที่เป็นฮอร์โมนควบคุมการทำงานของร่างกายและจิตใจ ฮอร์โมนนี้ทำงานเฉพาะในบริเวณสมองส่วนความรู้สึก ช่วยทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์มั่นคง ไม่แปรปรวน เพิ่มทักษะที่ดีต่อการเข้าสังคม หากฮอร์โมนเซโรโทนินต่ำ ทำให้เกิดร่างกายอ่อนล้า จิตใจหดหู่ อารมณ์ซึมเศร้า เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดความผิดปกติด้านอารมณ์ อาทิ โรคซึมเศร้า โรคนิโปลาร์ (Bipolar) และโรคจิตเภท การนอนหลับจึงเป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุดหลังจากที่ร่างกายได้ทำงานอย่างเต็มที่ และการนอนหลับยังช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และความจำและเป็นการเติมพลังให้ร่างกายและจิตใจให้บุคคลพร้อมที่จะเผชิญกับภารกิจประจำวันจากเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ทั้งผลการวิจัยยังพบว่า การทำงานที่สำคัญของร่างกายหลายระบบเกิดขึ้นในขณะที่นอนหลับในตอนกลางคืน อาทิ การทำงานของฮอร์โมนชนิดต่าง ๆ ระบบ

หัวใจ หลอดเลือด และสมอง การนอนไม่หลับจึงเป็นปัญหาสุขภาพที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย ไม่สดชื่น และมีปัญหาด้านความคิด ง่วงนอนเวลากลางวัน โดยมีรายงานการวิจัยระบุว่าผู้ที่นอนไม่หลับมีโอกาสที่จะเป็นโรคระบบหัวใจและหลอดเลือดมากกว่าผู้ที่ไม่มีปัญหาการนอนหลับ อีกทั้งยังเกิดอาการหงุดหงิด ไม่มีสมาธิและวิตกกังวล

การนอนหลับจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต่อร่างกายมนุษย์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า การนอนหลับมีประโยชน์หลายประการ ดังผลการศึกษาของ Bonnet & Arand กล่าวคือ

1. ซ่อมแซมร่างกายส่วนที่สึกหรอในเวลากลางวัน โดยช่วงระยะเวลาการนอนหลับตา อุณหภูมิในร่างกายจะลดลงต่ำกว่าปกติ เป็นการประหยัดพลังงานไม่ให้อุณหภูมิเสียไป อัตราการเผาผลาญต่าง ๆ ภายในร่างกายก็จะอยู่ในสภาพต่ำสุด ทำให้มีการเจริญเติบโตของเนื้อเยื่อของอวัยวะต่าง ๆ และเป็นการรวบรวมสะสมพลังเพื่อที่จะทำงานในวันถัดไป การนอนหลับเป็นช่วงเวลาของการบำรุงกำลัง ซึ่งสามารถซ่อมแซมอวัยวะภายในร่างกายส่งผลต่อกระบวนการหายใจของผลที่เกิดขึ้นในขณะนอนหลับ

2. ส่งเสริมการเจริญเติบโต เนื่องจากฮอร์โมนที่ควบคุมจากต่อมใต้สมองจะถูกหลั่งออกมามากที่สุดขณะนอนหลับลึก ในขณะที่ฮอร์โมนโคติคอสเตียรอยด์ (Corticosteroids) และ catecholamines (Catecholamines) ต่ำมากในช่วงที่ไม่มีอาการกรอกตาอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลในการกระตุ้นให้เกิดการเจริญเติบโตตลอดจนเป็นกระบวนการส่งเสริมความเป็นหนุ่มเป็นสาวของร่างกายและจิตใจ

3. ส่งเสริมระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายและพลังงาน โดยเฉพาะจากเชื้อไวรัส ในระยะที่มีการนอนหลับจะมีสารต่าง ๆ ซึ่งควบคุมความต้านทานของร่างกายหลั่งออกมา มีข้อมูลให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ถ้าคนนอนไม่เพียงพอความต้านทานต่อการติดเชื้อจะลดลง ทำให้เป็นหวัดได้ง่าย

4. ทำหน้าที่ในการจำ โดยเซลล์สมองเริ่มทำงานจัดเก็บข้อมูลที่ได้สะสมไว้ตลอดทั้งวัน ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพราะในช่วงการนอนหลับที่มีการเคลื่อนไหวของลูกตาอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงในสมอง ซึ่งคล้ายกับภาวะตื่นตัว เซลล์สมองจะหยุดใช้สารซีโรโตนิน และมีการสร้างสารนอร์อีพิเนพรีนขึ้นมาขัดขวางส่วนที่ถูกใช้ไปในตอนกลางวันเพื่อจะได้เก็บไว้ใช้ในวันต่อไป ซึ่งในตอนกลางคืนขณะที่ใช้ความคิดและความจำจะมีการใช้สารเคมีในสมองทั้งนอร์อีพิเนพรีนและซีโรโตนิน โดยผู้ที่มีการใช้สมองหรือใช้ความจำอย่างมากจะมีการนอนช่วงนี้มากกว่าคนทั่วไป ทำนองเดียวกันถ้าหากว่าการนอนไม่พอ โดยเฉพาะผู้ที่เตรียมตัวสอบถ้าขาดการนอนช่วงนี้จะทำให้จำอะไรไม่ได้ ไม่สามารถทำการสอบในวันรุ่งขึ้นได้ดีเท่าที่ควร นอกจากการเก็บบันทึกความจำใหม่ ๆ ลงในสมองแล้ว การจัดความจำให้เข้าสู่ระบบก็มีความสำคัญในการทำให้จำได้ในระยะยาว ถ้านอนไม่พอจะขาดการนอนช่วงที่มีการเคลื่อนไหวของลูกตาอย่างรวดเร็วทำให้มีผลเสียต่อการเรียนรู้ การใช้ความคิด ความจำ และไม่สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ในวันถัดมา กระบวนการคิดและการทำหน้าที่ของร่างกายดีขึ้นภายหลังการนอนหลับ การนอนหลับไม่เพียงพอมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ จากการศึกษาของนักวิจัยต่างประเทศ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีภาวะอดนอน มีผลลดความพยายามในการเรียน โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่อดนอนกับไม่อดนอน โดยทดสอบการทำโจทย์คณิตศาสตร์ พบว่ากลุ่มที่อดนอนจะตอบปัญหาได้น้อยลง และกลุ่มที่มีความง่วงนอนเกิดความเหนื่อยถ้ามีการตอบสนองต่องานที่ยากน้อยกว่าคนที่นอนหลับเพียงพอ

5. การนอนหลับเป็นการพักผ่อนร่างกายให้หายจากการเหน็ดเหนื่อย มาจากผลการทำงานของก้านสมองและเรติคูลาฟอรัมทำงานพร้อมกัน โดยพบว่าเมื่อใดที่ก้านสมองทำงานมากกว่าเรติคูลาฟอรัมชั้น

จะมีอาการง่วงและตามมาด้วยการนอนหลับ ช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล และซ่อมแซมอารมณ์ ทำให้สดชื่น เป็นการเริ่มต้นในวันใหม่ มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมจิตใจและสมองให้มีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างดีเยี่ยมในวันต่อมา

การนอนหลับจึงถือเป็นวงจรทางชีวภาพ (Biorhythm) แบบหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาเกิดขึ้นภายในร่างกายของสิ่งมีชีวิต และเกิดขึ้นซ้ำในรอบ 1 วัน หรือทุก 24 ชั่วโมง และการจำกัดเวลานอน การอดนอนเรื้อรัง หรือการนอนไม่พอจนสะสมมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพ ซึ่งพบว่า คนที่นอนน้อยกว่า 6 ชั่วโมง หรือมากกว่า 9 ชั่วโมงต่อคืนมีผลต่ออัตราการตายที่สูงขึ้น และคนที่นอนน้อยกว่า 4 ชั่วโมงต่อคืน ติดต่อกัน 6 คืน ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการเผาผลาญกลูโคส เกิดการขัดขวางการใช้อินซูลิน มีผลสนับสนุนให้เกิดโรคอ้วน โรคเบาหวานและโรคเรื้อรังอื่น ผู้วิจัยจึงเสนอจำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมสำหรับการนอนหลับคือ อย่างน้อย 8-9 ชั่วโมง และควรมีการตื่นขึ้นกลางดึกเพียงบางช่วงเวลาเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยในส่วนที่แสดงถึงผลเสียของการนอนหลับที่มีต่อสุขภาพกายและใจในเรื่องของระยะเวลาการนอน ภาวะการเกิดโรค และการเสียชีวิต ดังนี้

ผลการศึกษาของมหาวิทยาลัย Northwestern Medicine และมหาวิทยาลัย Surrey ในประเทศอังกฤษได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นคนนอนเร็วตื่นเช้ากับการมีอายุยืนยาว พบว่า คนนอนดึกจำนวนมากจะเสียชีวิตเร็วกว่า เนื่องจากคนนอนดึกต้องบังคับตัวเองให้ตื่นนอนตอนเช้าเพื่อไปทำงานหรือทำภารกิจอื่นใด ทั้ง ๆ ที่ร่างกายยังไม่ได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ส่งผลให้เกิดความกังวล ซึ่งปัญหาสุขภาพเป็นเรื่องที่ไม่ควรถูกเพิกเฉย จึงมีข้อเสนอแนะให้ควรมีการปรับเวลาการทำงานที่เหมาะสมโดยให้พนักงานที่นอนดึกได้ เริ่มงานตอนสายในแต่ละวันได้ และชดเชยด้วยเวลาเลิกงานที่ช้าขึ้น

ผลการศึกษาของกลุ่มนักวิจัยโรคหัวใจและหลอดเลือดแห่งยุโรปในงาน ESC Congress 2018 พบว่า การนอนหลับที่น้อยหรือมากเกินไปมีส่วนเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรคหลอดเลือดแข็งตัว โรคหัวใจวาย และโรคภาวะหัวใจล้มเหลว โดยคนทั่วไปควรจะนอนหลับให้ได้ 7-9 ชั่วโมงต่อคืน ซึ่งช่วยลดอัตราความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเมเร็งและการเสียชีวิตอย่างเฉียบพลันได้ แต่ในกรณีโรคหัวใจและหลอดเลือด พบผลการวิจัยที่สะท้อนจำนวนของการนอนหลับที่จะช่วยลดความเสี่ยงได้ผลมากที่สุด คือ 6-8 ชั่วโมงต่อคืน หากนอนน้อยกว่านั้นอาจเสี่ยงต่อการเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือดแข็งตัวถึงร้อยละ 11 ภายในเวลาประมาณ 9.3 ปี นอกจากนี้ได้มีการสรุปโดยทีมนักวิทยาศาสตร์ด้านหลอดเลือดพบผลลัพธ์ว่าบุคคลที่นอนน้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อคืนหรือตื่นขึ้นมาระหว่างการนอนหลับจะมีอัตราเสี่ยงเป็นโรคหลอดเลือดแข็งตัวถึงร้อยละ 27 และนำไปสู่ภาวะหัวใจล้มเหลวได้ในที่สุด

ผลการศึกษาของอดัม คราส์ และคณะ จากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียพบว่า ผู้ที่นอนหลับไม่ถึง 7 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากจะทำให้ความทรงจำและความสามารถในการเรียนรู้ได้รับผลกระทบอย่างหนักแล้วยังส่งผลให้ช่วงชีวิตของบุคคลสั้นลงด้วย เนื่องจากผู้ที่นอนหลับไม่เพียงพอจะมีแนวโน้มที่จะลดความกระตือรือร้นส่งผลให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน มีอัตราเสี่ยงที่จะเป็นโรกระบบหัวใจหลอดเลือดและโรคเกี่ยวกับกระบวนการเผาผลาญอาหาร อาทิ โรคความดันและโรคเบาหวานสูงกว่าปกติ

ผลการศึกษาทางวิทยาศาสตร์จากสถาบันวิจัยความเครียดแห่งมหาวิทยาลัยสตอกโฮล์มของประเทศสวีเดน ซึ่งติดตามศึกษาพฤติกรรมกรนอนและสุขภาพของชาวสวีเดนหลายหมื่นคนตลอดระยะเวลากว่า 10 ปี พบว่า คนที่นอนไม่เพียงพอในช่วงวันทำงานตลอดสัปดาห์มีความเสี่ยงเสียชีวิตก่อนวัยอันควรสูงกว่า

คนทั่วไปจริง ยกเว้นกรณีที่พวกเขาจะนอนชดเชยมากขึ้นในวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยผู้ที่นอนเฉลี่ยคืนละ 5 ชั่วโมงหรือน้อยกว่านั้น ในช่วงวัยทำงานมีความเสี่ยงในการเสียชีวิตก่อนวัยสูงถึงร้อยละ 65 เมื่อเทียบกับคนที่ได้นอนเฉลี่ยคืนละ 6-7 ชั่วโมง แต่หากสามารถนอนพักผ่อนเพิ่มขึ้นเป็นคืนละ 8 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้นในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจะไม่ต่างจากคนที่นอนหลับเป็นปกติเลย

กล่าวโดยสรุป การนอนหลับไม่เพียงพอมีอัตราเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน หัวใจและหลอดเลือด โรคอ้วน ความผิดปกติของระบบย่อยอาหาร ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง สุขภาพจิตภาวะด้านอารมณ์และอุบัติเหตุทางรถยนต์ โดยเฉพาะการอดนอน (Sleep Deprivation) ส่งผลกระทบต่อสมองและประสิทธิภาพในการทำงานและการหลับ ๆ ตื่น ๆ (Sleep-Wake Disorder) มักพบในคนที่ทำงานเป็นช่วงเวลาหรือต้องเปลี่ยนเวลาการทำงานเป็นประจำ ซึ่งทำให้เกิดความผิดปกติของนาฬิกาชีวิตโดยผู้ช่วยจะมีอาการหลับยากหรือนอนมากเกินไป ดังนั้น ผู้ที่นอนดึกเป็นประจำหรือผู้ที่เกิดภาวะนอนไม่หลับจึงควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น พยายามจัดตารางเวลานอนให้เหมาะสมทั้งวันธรรมดาและวันหยุด หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารในช่วงเวลากลางคืนโดยเฉพาะเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของคาเฟอีน จัดบรรยากาศภายในห้องนอนให้เหมาะสม ปราศจากแสงเสียงรบกวนและอากาศถ่ายเทสะดวก เลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เตรียมตัวก่อนเข้านอนเสมอ เป็นต้น ซึ่งหากสามารถปรับการนอนในระยะเวลาที่เพียงพอ คือ 7-9 ชั่วโมงต่อวันได้ จะส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีและมีอายุยืนขึ้น

บรรณานุกรม

- Campus Star. (8 กันยายน 2561). **ผลวิจัยชี้ นอนหลับไม่เพียงพอ อดนอนส่งผลร้ายต่อร่างกาย มีความเสี่ยงต่อโรคหัวใจ.** สืบค้น 31 มกราคม 2562 จาก http://today.line_me/th/pc/article/ผลวิจัยชี้+นอนหลับไม่พอ+อดนอน+ส่งผลร้ายต่อร่างกาย+มีความเสี่ยงต่อโรคหัวใจ-VP2P2j
- งานวิจัยใหม่เตือนนอนไม่หลับทำอายุสั้น. (5 ตุลาคม 2560). **มติชนออนไลน์.** สืบค้น 30 มกราคม 2562 จาก http://www.matichon.co.th/lifestyle/tech/news_686416
- Thai ware. (18 เมษายน 2561). **ผลการวิจัยล่าสุดชี้ชัดคนตื่นเช้าอายุยืนกว่าคนนอนดึกตื่นสาย.** สืบค้น 31 มกราคม 2562 จาก <https://today.line.me/th/pc/article>
- ผลวิจัยชี้ “นอนชดเชยในวันหยุด “ช่วยให้อายุยืนขึ้น”. **PPTV ออนไลน์.** (27 พฤษภาคม 2561). สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/82098>
- เสาวนา ปิยะพิสุทธิ. (2560). **การนอนหลับคือการพักผ่อนที่ดีที่สุด.** สืบค้น 31 มกราคม 2562. จาก rescom.trf.or.th/display/keydefault.aspx?id_colum=3280

ภาพอ้างอิง

การนอนหลับ. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2561 จาก <http://www.uasean.com/nn/1221>